

**PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY SOMIANKA
NA LATA 2016-2023**

Kraków
2016 r.

Opracowanie:

Future Green Innovations S.A.

ul. Podole 60
30 - 394 Kraków

Telefon: +48 12 632 41 29

E-mail: office@greenfuture-projekt.pl

Opracował zespół w składzie:

mgr inż. Katarzyna Lechończak

mgr inż. Dagmara Michalik

mgr Jarosław Dąbrowski

Andrzej Poliwka

mgr inż. Anna Blak-Piszczek

I.	WPROWADZENIE	6
1.	Wstęp.....	6
2.	Zakres pojęciowy	6
II.	CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	8
1.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	8
1.1.	Położenie Gminy.....	9
1.2.	Struktura użytkowania gruntów w Gminie	10
1.3.	Obszary zabudowane i struktura zabudowy	11
1.4.	Dziedzictwo kulturowe	13
1.5.	Infrastruktura turystyczna	13
1.6.	Problemy zidentyfikowane w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	14
2.	Sfera środowiskowa	14
2.1.	Diagnoza przyrodnicza	15
2.2.	Stan środowiska	16
2.3.	Problemy zidentyfikowane w sferze środowiska.....	17
3.	Sfera techniczna	17
3.1.	Infrastruktura transportowa.....	19
3.2.	Łączność	20
3.3.	Sieć wodociągowa	20
3.4.	Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków	22
3.5.	Problemy zidentyfikowane w sferze technicznej.....	23
4.	Sfera gospodarcza	23
4.1.	Struktura działalności gospodarczej	23
4.2.	Budżet Gminy	26

4.3.	Problemy zidentyfikowane w sferze gospodarczej.....	28
5.	Strefa społeczna.....	28
5.1.	Struktura demograficzna.....	28
5.2.	Oświata i poziom wykształcenia.....	32
5.3.	Bezpieczeństwo w Gminie.....	36
5.4.	Turystyka i rekreacja.....	36
5.5.	Kultura i sport	39
5.6.	Pomoc społeczna.....	43
5.7.	Bezrobocie	45
5.8.	Ochrona zdrowia.....	47
5.9.	Problemy zidentyfikowane w sferze społecznej	47
III.	CZEŚĆ WDROŻENIOWA – ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....	49
1.	Analiza wskaźnikowa i metodologia delimitacji obszarów dysfunkcyjnych.....	49
2.	Obszary zdegradowane	59
3.	Diagnoza problemów w Gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców.....	63
4.	Obszary rewitalizacji.....	72
5.	Identyfikacja potrzeb rewitalizacji	75
6.	Cele rewitalizacji.....	76
7.	Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	78
8.	Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	79
9.	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	91
10.	System wdrażania Programu Rewitalizacji	94
11.	Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji	95
12.	Ramy finansowe Programu Rewitalizacji	97
13.	Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności Programu Rewitalizacji.....	99
13.1.	Komplementarność przestrzenna	99
13.2.	Komplementarność problemowa.....	100

13.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	104
13.4.	Komplementarność międzyokresowa	105
13.5.	Komplementarność źródeł finansowania	105
14.	Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	106
15.	Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – partycypacja społeczna.....	109
16.	Monitorowanie i ocena Programu Rewitalizacji	113
17.	Ocena oddziaływania na środowisko Programu Rewitalizacji.....	119
IV.	BIBLIGRAFIA.....	120
V.	SPIS TABEL	121
VI.	SPIS WYKRESÓW	122
VII.	SPIS RYSUNKÓW.....	123

I. WPROWADZENIE

1. Wstęp

Program Rewitalizacji jest to wieloletni program opisujący stan i stopień degradacji terenu w kilku płaszczyznach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz środowiskowej. Aktualny stan opisywany jest za pomocą wskaźników ekonomicznych oraz społecznych. Celem takiego programu jest opracowanie planów realizacji konkretnych działań oraz systemu ich wdrażania, mających na celu wyprowadzenie analizowanego obszaru z niekorzystnej sytuacji, poprzez nadanie mu nowych funkcji lub przywrócenie starych. Program jest opracowywany i uchwalany przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.) oraz na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Warszawa, 3 lipca 2015 r.). Gminy, które go uchwalą mają możliwość ubiegania się o wsparcie działań związanych z rewitalizacją. Środki można pozyskać z programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Należy jednak zaznaczyć, że Program Rewitalizacji nie jest zamkniętym dokumentem, zawierającym gotowe rozwiązania i projekty, gwarantującym zawsze pozytywne decyzje w kwestii ubiegania się np. o środki unijne.

2. Zakres pojęciowy

W dokumencie wydanym przez Ministra Rozwoju pn. *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020* podano definicje podstawowych pojęć związanych z procesem tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji. Są to:

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie

jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na

którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny - projekt wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

1.1. Położenie Gminy

Gmina Somianka znajduje się w środkowej części województwa mazowieckiego i południowo-zachodniej części powiatu wyszkowskiego, nad rzeką Bug. Leży ona przy węzłach komunikacyjnych z Wyszkowa do Wierzbicy i z Wyszkowa do Pułtusa. Powierzchnia gminy wynosi 117,8387 km². Obejmuje terytorialnie 30 miejscowości w 31 sołectwach.

Gmina Somianka graniczy z następującymi gminami:

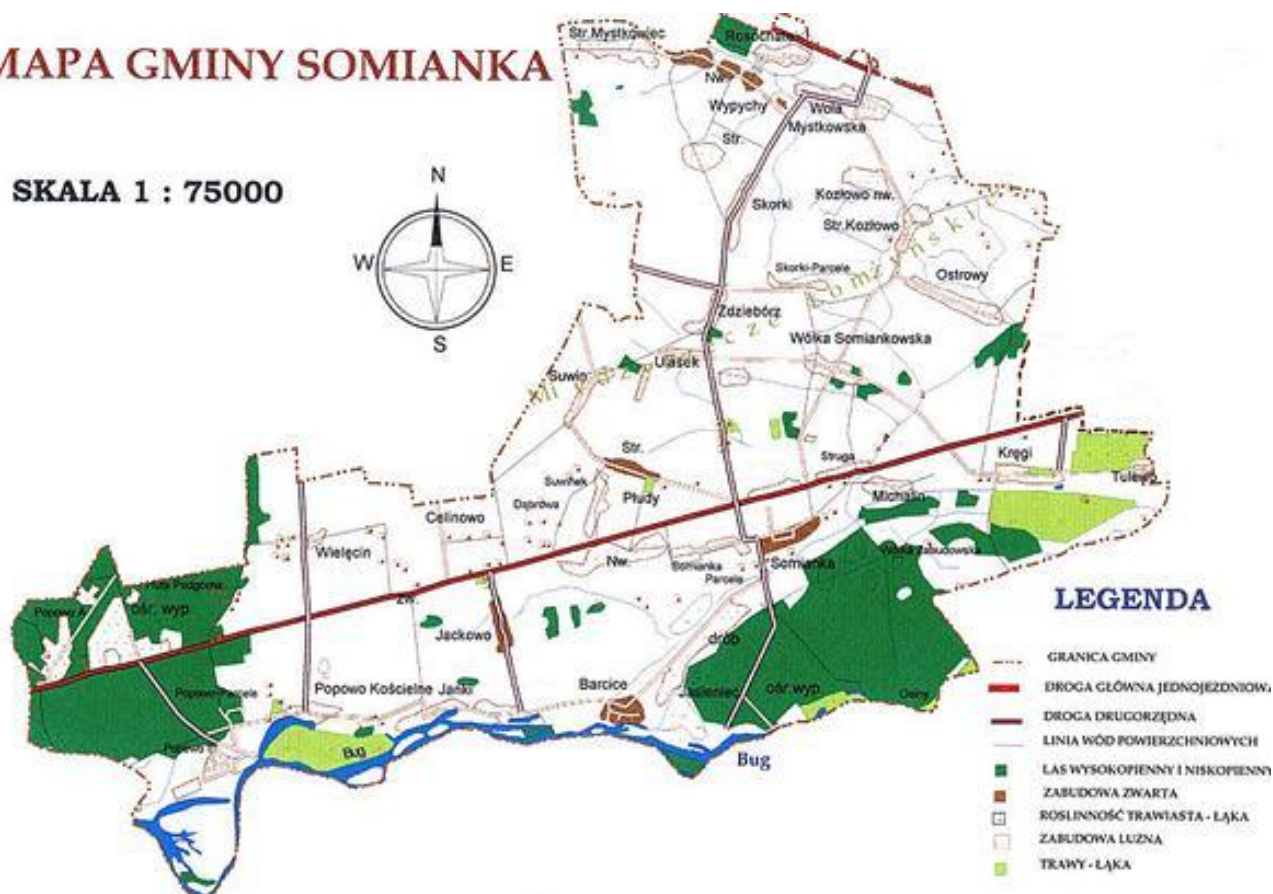
- Gmina Dąbrówka (powiat wołomiński),
- Gmina Rząśnik (powiat wyszkowski),
- Gmina Serock (powiat legionowski),
- Gmina Wyszków (powiat wyszkowski),
- Gmina Zatory (powiat pułtuski),
- Gmina Zabrodzie (powiat wyszkowski).

Siedzibą władz samorządowych gminy jest miejscowość: Somianka Parcele, położona w południowo – wschodniej części gminy.

Znacząca większość gminy, według podziału fizyczno – geograficznego Kondrackiego leży w obrębie mezoregionu Międzyrzecza Łomżyńskiego. Zachodnia część gminy należy do Doliny Dolnej Narwi. Wyżej wymienione jednostki wchodzi w skład makroregionu Nizina Północno – Mazowiecka. Południowa część gminy należy natomiast do mezoregionu Doliny Dolnego Bugu, wchodzącego w skład makroregionu Niziny Środkowo – Mazowieckiej.

MAPA GMINY SOMIANKA

SKALA 1 : 75000

Rys. 1. Mapa gminy Somianka

Źródło: www.somianka.pl

1.2. Struktura użytkowania gruntów w Gminie

Teren gminy zdominowały gleby zaliczane do IV i V klasy bonitacyjnej. Są to gleby orne średnie oraz orne słabe. W centralnej części gminy można również spotkać gleby III klasy bonitacyjnej. Zaliczane są one do gleb ornych średnio dobrych. Jeśli chodzi o typy gleb to występują tu głównie gleby brunatne, bielcowe i pseudobielcowe wykształcone na skałach macierzystych pochodzących z procesów wodnolodowcowych (piaski wodnolodowcowe, gliny zwałowe). W powiecie wyszkowskim gmina Somianka posiada najwyższy wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej na podstawie danych Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) i wynosi on 55,1.

W gminie Somianka mimo dość mało żyznych gleb dominują użytki rolne, które stanowią ok. 73% całości obszaru gminy. Głównie są to grunty orne. Małą część stanowią

sady, łąki oraz pastwiska. Drugą co do wielkości strukturą są lasy i grunty leśne zajmując ok. 17% powierzchni gminy. Najmniejszą część zajmują nieużytki, bo ok. 9%. Szczegółowe wartości dotyczące powierzchni zaprezentowano w tabeli poniżej. Świadczą one o głównie rolniczym charakterze gminy.

Tabela 1. Struktura przestrzenna w Gminie Somianka (stan na dzień: 31.12.2014)

Rodzaj	Obszar [ha]
Użytki rolne	8 603,58
Grunty orne	7 092, 33
Sady	129,23
Łąki	432,30
Pastwiska	949,72
Lasy i grunty leśne	2 027,41
Pozostałe grunty i nieużytki	1 152,87
Powierzchnia gminy	11 783,86

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

1.3. Obszary zabudowane i struktura zabudowy

Somianka jest główną miejscowością na terenie gminy. To tutaj koncentruje się największa liczba zabudowań mieszkaniowych i gospodarczych. Mniejszymi miejscowościami, w których również występuje większa ilość zabudowy mieszkalnej to: Wola Mystkowska, Kręgi, oraz Popowo Kościelne, w którym następuje rozwój funkcji rekreacyjnej i turystycznej.

Zabudowa gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów oraz o różnych standardach użytkowych i technicznych. Zabudowa mieszkaniowa i mieszkalno – gospodarcza nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych, choć zachowały się nieliczne przypadki drewnianych domów – chat kurpiowskich, które stanowią obiekty zabytkowe. Na terenie gminy przeważa indywidualne budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe. Dawna zabudowa w przeciwieństwie do nowszej, charakteryzuje się względnie

uporządkowanym krajobrazem osadniczym. W ostatnich latach tendencja ta jednak zanika i obserwuje się coraz większą liczbę budynków mieszkalnych realizowanych zgodnie z krajobrazem wsi. Istniejąca zabudowa to w większości zabudowa zwarta. Na obrzeżach wsi widać już jednak zabudowę kolonijną.

Zasób mieszkań, izb oraz powierzchni użytkowej mieszkań stale rośnie. Na przestrzeni lat 2010 – 2014, przybyło 49 nowych mieszkań, 288 nowych izb oraz 6740 m² nowej powierzchni użytkowej mieszkań. Rośnie również liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno – sanitarne.

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somianka

	2010	2011	2012	2013	2014
Zasoby mieszkaniowe ogółem [szt.]					
Mieszkania	1562	1577	1589	1598	1611
Izby	6876	6961	7034	7093	7164
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	158299	160339	162191	163503	165039
Budynki mieszkalne w gminie [szt.]					
Ogółem	1471	1541	1551	1560	1573
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne ogółem [szt.]					
Wodociąg	1346	1361	1373	1382	1395
Ustęp splukiwany	1288	1303	1315	1324	1337
Łazienka	1208	1223	1235	1244	1257
Centralne ogrzewanie	863	878	890	899	912

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Zabudowa w gminie Somianka to w większości zabudowa zwarta. Nowe budynki i domy powstające w ostatnich latach na tym terenie starają się wpasować w krajobraz gminy

i nie odbiegać od układów osadniczych. Czasami na obrzeżach wsi zachowała się jeszcze zabudowa kolonijna. Indywidualne budownictwo zdecydowanie przeważa w całości struktury zabudowań gminy. Większość zabudowań koncentruje się w Somiance, czyli głównej miejscowości, zamieszkaney przez największą liczbę mieszkańców oraz w kilku innych mniejszych miejscowościach.

1.4. Dziedzictwo kulturowe

Oprócz walorów krajobrazowych i przyrodniczych, które mogą stanowić o potencjale turystycznym gmina posiada liczne zabytki. Są to m.in.:

- drewniany kościół pw. św. Stanisława Biskupa z XVIII wieku w Barcicach
- neogotycki pałacyk z XVIII w. przebudowany w II połowie XIX w. wraz z parkiem położony w Popowie-Parcelach
- kościół w stylu neogotyckim z 1900 r. położony w Popowie Kościelnym
- neorenesansowy dwór z pierwszej połowy XIX w. położony w Kręgach
- pałac parterowy z drugiej połowy XIX wieku położony w Somiance
- wiatrak "Kozłak" z 1880 roku w Suwinie
- spichlerz z kamienia ciosanego z 1925 roku w Starym Mystkówcu.

1.5. Infrastruktura turystyczna

Infrastruktura turystyczna gminy stanowi dobrą podstawę do rozwoju turystyki na terenie gminy. Przez teren gminy Somianka przebiega kilka szlaków rowerowych, pieszych oraz konnych, które zachęcają do aktywnego spędzania czasu. Dodatkowo dobrze rozwinięta baza noclegowa oraz rekreacyjna temu sprzyja.

Szlaki rowerowe:

- **czzerwony (szlak główny)** – 18 km. Kręgi – Michalin – Somianka – Somianka Parcele – Jasieniec – Barcice – Kępa Barcicka – Lasy Państwowe Somianka
- **zielony (szlak leśny)** – 15 km, Lasy Państwowe Somianka – Somianka – Somianka Parcele – Jasieniec – Lasy Państwowe Somianka

- **niebieski (szlak ptasi)** – 30 km. Somianka Parcele – Stare Płudy – Wielęcín – Huta Podgórna – Popowo Parcele – Popowo Kościelne – Janki – Jackowo Dolne – Barcice – Somianka Parcele
- **żółty (szlak polny)** – 32 km. Somianka – Płudy Stare – Suwin – Ulasek – Zdziebórz – Skorki – Wypychy Stare – Stary Mystkówiec – Wielątki Rosochate – Wola Mystkowska – Kozłowo Stare – Wólka Somiankowska – Kręgi – Michalin – Somianka

Szlaki piesze:

- **czarny** – 15 km. Janki – Jackowo Górne – Barcice – Jasieniec – Somianka Parcele – Somianka – Michalin – Kręgi
- **niebieski** – 15 km. Wielęcín – Huta Podgórna – Popowo Parcele – Popowo Kościelne – Janki – Jackowo Dolne – Barcice – Kępa Barcicka – Lasy Państwowe Somianka

Szlaki konne:

- **zielony** – 17 km. Popowo Parcele – Popowo Kościelne – Janki – Jackowo Górne – Barcice – Kępa Barcicka – Lasy Państwowe Somianka

1.6. Problemy zidentyfikowane w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zidentyfikowano następujące problemy:

- słabo rozwinięta sieć usług agroturystycznych,
- słabej jakości gleby,
- niewystarczająca długość ścieżek rowerowych,
- niewystarczające wykorzystanie znajdujących się na terenie gminy dóbr dziedzictwa kulturowego.

2. Sfera środowiskowa

2.1. Diagnoza przyrodnicza

Teren gminy Somianka jest bardzo atrakcyjnym miejscem pod względem przyrodniczym. Najcenniejszymi walorami są liczne lasy oraz dolina rzeki Bug. Lasy i użytki leśne stanowią tutaj ok. 17% całej powierzchni gminy. Dla osób preferujących aktywny sposób spędzania czasu oraz bliskość natury będą to atrakcyjne tereny ze względu na bogactwo m.in. grzybów, jagód oraz dzikiej zwierzyny.

Cały obszar gminy Somianka został włączony do tzw. Zielonych Płuc Polski. Są to unikatowe przyrodniczo obszary o wielu cennych walorach jak np. zrównowazona sieć osadnicza, spokój i czyste powietrze, dobra jakość środowiska przyrodniczego, atrakcyjne kompleksy lasów, użytków zielonych oraz jezior, unikatowa różnorodność systemu przyrodniczego i wiele innych. Na obszarze gminy planuje się wyznaczenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, jednak przedsięwzięcie to jest dopiero w fazie projektu. Występuje tutaj kilka różnych form przyrody, chroniących unikatowe walory tych terenów, takich jak:

Obszary sieci Natura 2000:

- **Ostoja Nadburzańska** – specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 46036,7 hektara. Obejmuje bardzo cenne kompleksy nadrzecznych lasów, zbiorowisk łąkowych oraz siedlisk wilgotnych. Obszar ten jest jednym z najważniejszych dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Znajdują się tutaj rzadkie stanowiska ryb (m.in. koza złotawa, kielb białopłetwy), pajaków oraz roślin. Obszar ma również duże znaczenie w ochronie ptaków. Głównym zagrożeniem dla tego obszaru jest odcinanie starorzeczy oraz obwałowania obecnego koryta rzeki oraz przebudowa drzewostanów.
- **Puszcza Biała** – obszar specjalnej ochrony ptaków o łącznej powierzchni 83779,7 hektara. Jeden z największych kompleksów leśnych na Mazowszu, charakteryzujących się bogatą fauną i florą oraz naturalnym meandrującym charakterze Bugu i Narwi przepływających przez ten teren. Na terenie Puszczy występuje co najmniej 29 gatunków ptaków zawartych w Dyrektywie Ptasiej oraz 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym można tutaj spotkać m.in. bociana czarnego, kraskę oraz lelka.
- **Dolina Dolnego Bugu** - obszar specjalnej ochrony ptaków o łącznej powierzchni 74309,9 hektara. Jest to obszar bogaty w miejsca o szczególnej wartości przyrodniczej np. tereny bagienne, starorzecza Bugu. Na terenie Obszaru Natura 2000 można zaobserwować bardzo rzadko występującą na terenie Polski sasanę otwartą oraz

staroduba, który jest gatunkiem chronionym przez dyrektywę. Występuje tu 39 gatunków ptaków chronionych przez Dyrektywę Ptasią (np. perkozek, czernica, łyska, puszczyk oraz pliszka żółta) oraz znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze (m. in. gadożer). Oprócz ptaków znajdują się tutaj chronione gatunki bobra europejskiego, wydry, żółwia błotnego i kumaka nizinnego.

Na analizowanym obszarze występują również użytki ekologiczne o numerach: 222, 223, 224, 225, 227 oraz 228. Są to głównie tereny bagienne porośnięte iwą, brzozą, olszą, sitowiem oraz łożą.

Na terenie gminy Somianka występuje także jeden pomniki przyrody - „Dąb Sławek”. Jest to dąb szypułkowy liczący blisko 300 lat o wysokości 20 metrów oraz obwodzie 510 cm. Znajduje się w miejscowości Popowo – Parcele.

2.2. Stan środowiska

Stan środowiska na terenie gminy Somianka analizowany był na podstawie Raportu o Stanie Środowiska w województwie mazowieckim na rok 2014. Pomiarów jakości wód powierzchniowych w 2014 roku dokonano w punkcie pomiarowym na rzece Bug w miejscowości Barcice. Niestety brak jest punktów monitoringowych dotyczących jakości powietrza (najbliższy znajduje się w Legionowie), jakości wód podziemnych, hałasu (w 2018 roku punkt taki ma znaleźć się w Wyszkanie) oraz pól elektromagnetycznych.

Na terenie gminy Somianka znajdują się trzy stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Somiance, Somiance Parcele oraz Popowie Parcele. Są to potencjalne źródła emisji pól elektromagnetycznych. Jednak nie ma badań mówiących o wpływie emitowanego przez nie pola elektromagnetycznego na środowisko.

Jakość powietrza atmosferycznego w gminie Somianka określono na podstawie danych z punktu monitoringu powietrza w Legionowie. Stacja ta należy do sieci monitoringu powietrza atmosferycznego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie. W tabeli 3 zaprezentowano stan powietrza atmosferycznego dla poszczególnych zanieczyszczeń.

Tabela 3. Stan jakości powietrza – stacja w Legionowie (stan na 11.08.2016)

Zanieczyszczenie	Poziom jakości powietrza
-------------------------	---------------------------------

PM_{2.5}	Dobry
O₃	Dobry
NO₂	Bardzo dobry
SO₂	Bardzo dobry

Źródło: WIOŚ w Warszawie

Po przeprowadzonych badaniach rzekę Bug w punkcie Barcice oceniono jako rzekę o ogólnym stanie jako złym, o słabym stanie/potencjale ekologicznym, klasie elementów fizykochemicznych poniżej stanu/potencjału dobrego, IV klasie elementów biologicznych (podwyższona zawartość fitoplanktonu) i II klasie elementów hydromorficznych. Stan chemiczny, wartość ChZT- Mn nie były badane w 2014 roku.

Na terenie gminy hałas powstaje głównie wokół drogi krajowej i wojewódzkiej i jest powodowany wzmożonym ruchem pojazdów. Mniejszy hałas mogą powodować maszyny rolnicze użytkowane przez mieszkańców. Nie ma tutaj dużych zakładów produkcyjnych itp., które mogłyby być odpowiedzialne za wzmożony hałas. Problemem może być również azbest wykorzystywany do starych pokryć dachowych. Jednak jest on sukcesywnie usuwany i neutralizowany. Ponadto ważną kwestią jest występowanie nielegalnych wysypisk śmieci, które mają negatywny wpływ na stopień zanieczyszczenia środowiska.

2.3. Problemy zidentyfikowane w sferze środowiska

W sferze środowiskowej zidentyfikowano następujące problemy:

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych,
- hałas komunikacyjny,
- nielegalne wysypiska.

3. Sfera techniczna

Pod pojęciem infrastruktury technicznej należy rozumieć urządzenia oraz sieci przesyłowe i związane z nimi niezbędne sieci przesyłowe, obiekty świadczące usługi dla jednostki przestrzenno – gospodarczej w zakresie m.in. dostarczania ciepła, wody, usuwania ścieków i odpadów oraz transportu.

Tabela 4. Infrastruktura techniczna (GAZ, CO) na terenie gminy Somianka

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie	sztuk	863	878	890	899	912
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie	%	55,2	55,7	56,0	56,3	56,6
Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	%	0	0	0	0	0
Sieć rozdzielcza gazowa na 100 km²	km	0	0	0	0	0

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Mieszkania z terenu gminy Somianka tylko w około połowie wyposażone są w centralne ogrzewanie. Aby zapewnić komfort i podnieść jakość życia mieszkańców należy dążyć do intensywnej rozbudowy infrastruktury. Gmina nie posiada gazociągu wysokiego ciśnienia, w związku mieszkańcy zmuszeni są korzystać z węgla, drewna, oleju opałowego i innych paliw. Również w tym aspekcie należy dążyć do budowy i rozbudowy sieci gazowniczej na terenie gminy. Obie inwestycje znacząco poprawią jakość życia mieszkańców gminy, jak i również doprowadzą one do wzrostu atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej. W takim wypadku mieszkańcy zaopatrują się w gaz propan - butan dla potrzeb bytowych związanych z energią potrzebną dla celów przygotowywania posiłków. Dystrybucja odbywa się w butlach 11 kg poprzez prywatne podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Podmiotem który zaopatruje gminę Somianka w energię elektryczną jest PGE Dystrybucja S.A. oddział Warszawa. Zasilanie w energię elektryczną obszaru gminy Somianka odbywa się z GPZ Wyszaków. Na przestrzeni lat 2012-2014 większość linii na terenie gminy stanowiły linie 0,4 kV, których ogólna długość w 2014 roku równa była 110,43 km. Natomiast długość linii 15kV w 2014

roku wynosiła 37,14 km. Gospodarka ciepła na terenie gminy Somianka oparta jest o kotłownie lokalne oraz paleniska indywidualne nadal zasilanych głównie węglem, drewnem, olejem opałowym oraz gazem propan-butan. Wzrasta również zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Obecnie najczęściej wykorzystywana jest biomasa oraz energia słoneczna.

3.1. Infrastruktura transportowa

Gmina Somianka jest korzystnie położona pod względem komunikacyjnym ze względu na przebieg ważnych drogowych ciągów komunikacyjnych. Do najważniejszych należą: droga krajowa nr 62 oraz droga wojewódzka nr 618 relacji Gołymin – Pułtusk – Wyszków. Mniejsze znaczenie mają istniejące drogi powiatowe, gminne lokalne oraz gminne dojazdowe o łącznej długości blisko 400 km. Na terenie powiatu wyszkowskiego gmina Somianka charakteryzuje się najdłuższą siecią dróg publicznych. Przez teren gminy nie przebiegają żadne linie kolejowe. Najbliższa stacja PKP znajduje się w miejscowości Wyszków na wschód od granicy gminy.

Rys. 9. Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Somianka

Źródło: Google Maps

Rys. 2. Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Somianka

Źródło: Google Maps

Komunikacja zbiorowa w obrębie gminy Somianka obsługiwana jest głównie przez trzech przewoźników: PKS Ostrołęka i PKS Ciechanów należących do grupy Mobilis oraz PKS Wyszków. Z terenu gminy można dojechać do okolicznych wsi autobusami przelotowymi w/w przewoźników m.in. Serock, Popowo Kościelne, Barcice oraz do miast powiatu wyszkowskiego - Wyszków oraz powiatu pułtuskiego – Pułtusk.

3.2. Łączność

W obrębie gminy Somianka znajdują się trzy stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Somiance, Somiance Parcele oraz Popowie Parcele, zapewniając bardzo dobrą łączność telekomunikacyjną na terenie gminy. Mieszkańcy posiadają dostęp do Internetu, zarówno w swoich gospodarstwach (teren gminy obsługuje 1 operator) jak i w Gminnej Bibliotece Publicznej. Cały czas dąży się do rozbudowy sieci telekomunikacyjnej, aby poprawiać jakość życia mieszkańców oraz turystów.

3.3. Sieć wodociągowa

Zadania gminy z zakresu zaopatrzenia mieszkańców w wodę realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Somiance. Nadzoruje on dodatkowo cztery stacje uzdatniania wody:

- Stacja Uzdatniania Wody w miejscowości Stare Wypychy,
- Stacja Uzdatniania Wody w miejscowości Somianka,
- Stacja Uzdatniania Wody w miejscowości Celinów,
- Stacja Uzdatniania Wody w miejscowości Michalin (nieczynna).

Według przekrojowych danych z Głównego Urzędu Statystycznego, widać wzrost długości czynnej sieci rozdzielczej. W 2014 roku wynosiła ona 105,5 km. W porównaniu do roku 2013 wykonano 33 nowe przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i aktualnie ich liczba wynosi 1462 sztuki. Bardzo duży wzrost zanotowano w ilości ludzi korzystających z wodociągów. Największy był pomiędzy 2013, a 2014 rokiem i wynosił on 1248 nowych osób korzystających z sieci wodociągowej. Dzięki temu niemal wszyscy mieszkańcy gminy (97,6%) posiadają dostęp do sieci wodociągowej.

Tabela 5. Sieć wodociągowa w gminie Somianka

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	101,2	101,2	101,2	101,2	105,5
Długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	100,2	100,2	100,2	100,2	104,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1339	1381	1411	1429	1462
Woda dostarczana gospodarstwom domowym	dam ³	165,3	124,0	151,8	173,9	176,1
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4082	4121	4167	4181	5429
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	29,7	22,2	27,3	31,0	31,5
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	73,2	74,0	74,5	74,8	97,6
Sieć rozdzielcza na 100 km² – sieć wodociągowa	km	86,0	86,0	86,0	86,0	89,6

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Ciągły wzrost liczby mieszkańców w Gminie Somianka wymusza rozwój sieci wodociągowej na tym terenie. Dostęp do wody jest elementarną częścią infrastruktury technicznej decydującej o atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej oraz rolniczej danego obszaru. Jest on również przede wszystkim czynnikiem poprawiającym jakość i komfort mieszkańców.

3.4. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków

Zadania gminy z zakresu odprowadzania i oczyszczania ścieków realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Somiance wraz z oczyszczalnią ścieków o maksymalnej przepustowości 300 m³/d.

Według danych z roku 2014, sieć kanalizacyjna w gminie Somianka dociera jedynie do 13,4 % ludności gminy. Korzysta z niej 744 osoby, na 167 przyłączach do budynków mieszkalnych. W poszczególnych latach widać wzrost ludzi korzystających z sieci kanalizacyjnej, jednak wciąż nie zapewnia ona wystarczającego pokrycia terenu gminy. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w ostatnich latach wzrasta i w 2014 roku wynosiła 11,2 km.

Tabela 6. Sieć kanalizacyjna w gminie Somianka

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	6,2	6,2	6,2	9,0	11,2
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	6,2	6,2	6,2	9,0	11,2

Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	150	155	156	158	167
Ścieki odprowadzone	dam ³	11	10	10	10	10
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	580	682	688	700	744
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	10,4	12,2	12,3	12,5	13,4
Sieć rozdzielcza na 100 km² – sieć kanalizacyjna	km	5,3	5,3	5,3	7,6	9,5

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Niestety pokrycie gminy siecią kanalizacyjną nie jest wystarczające i zaleca się jej intensywny rozwój. Dobrze rozwinięta sieć zapewnia mieszkańcom komfort i podnosi jakość ich życia. Jest ona również bardzo ważna dla przyszłej działalności inwestycyjnej na tym terenie. Inwestorzy preferują tereny uzbrojone tj. z doprowadzonymi podstawowymi mediami, które umożliwią im działalność.

3.5. Problemy zidentyfikowane w sferze technicznej

W sferze technicznej zidentyfikowano następujące problemy:

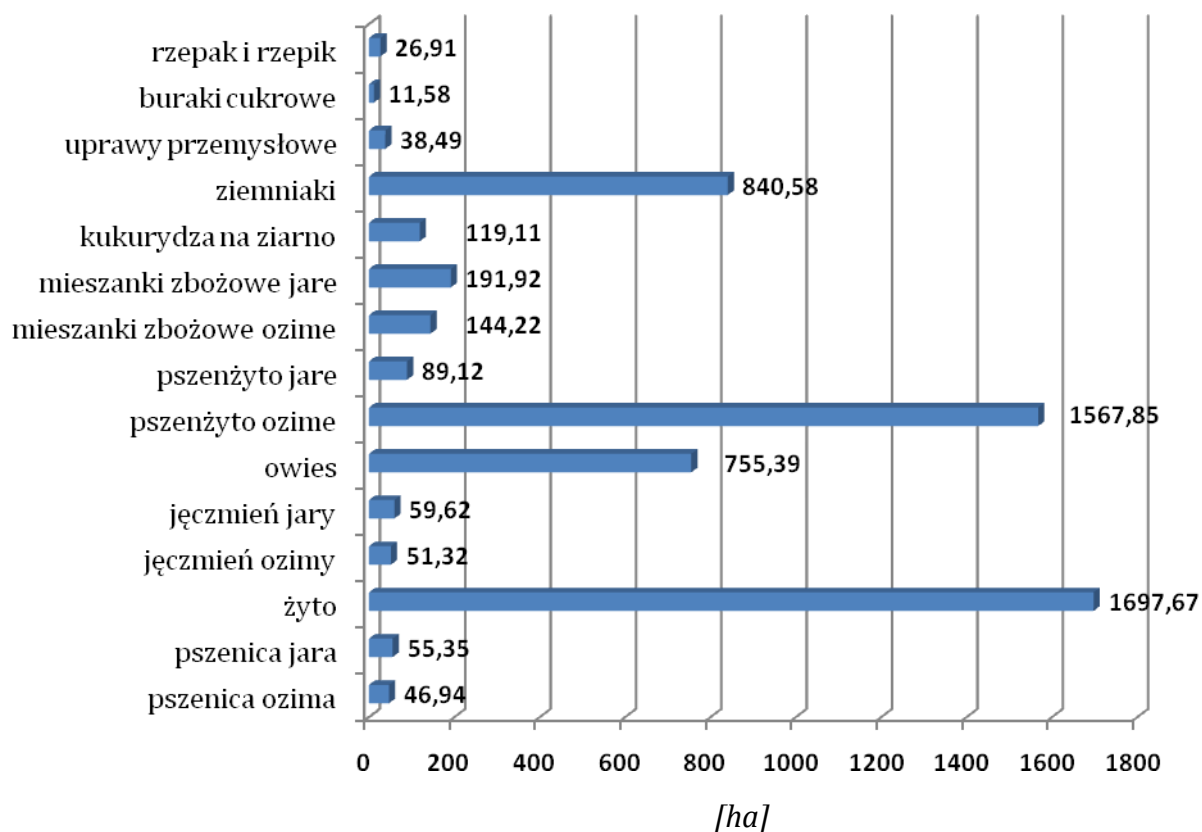
- niewystarczająca ilość chodników,
- niewystarczająco rozbudowana sieć kanalizacyjna i system przydomowych oczyszczalni,
- niezadawalający stan niektórych dróg gminnych.

4. Sfera gospodarcza

4.1. Struktura działalności gospodarczej

W gminie Somianka przeważa działalność rolnicza. Użytki rolne stanowią 73% powierzchni, dlatego też mieszkańcy decydują się na użytkowanie rolne. Jeśli chodzi o rodzaj gleb to przeważają te zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej, spotykane są także płaty gleb III i IV klasy bonitacyjnej (przede wszystkim w środkowej części gminy). W gminie prowadzona jest

zróżnicowana działalność rolnicza która zależy od warunków naturalnych i ekonomicznych.

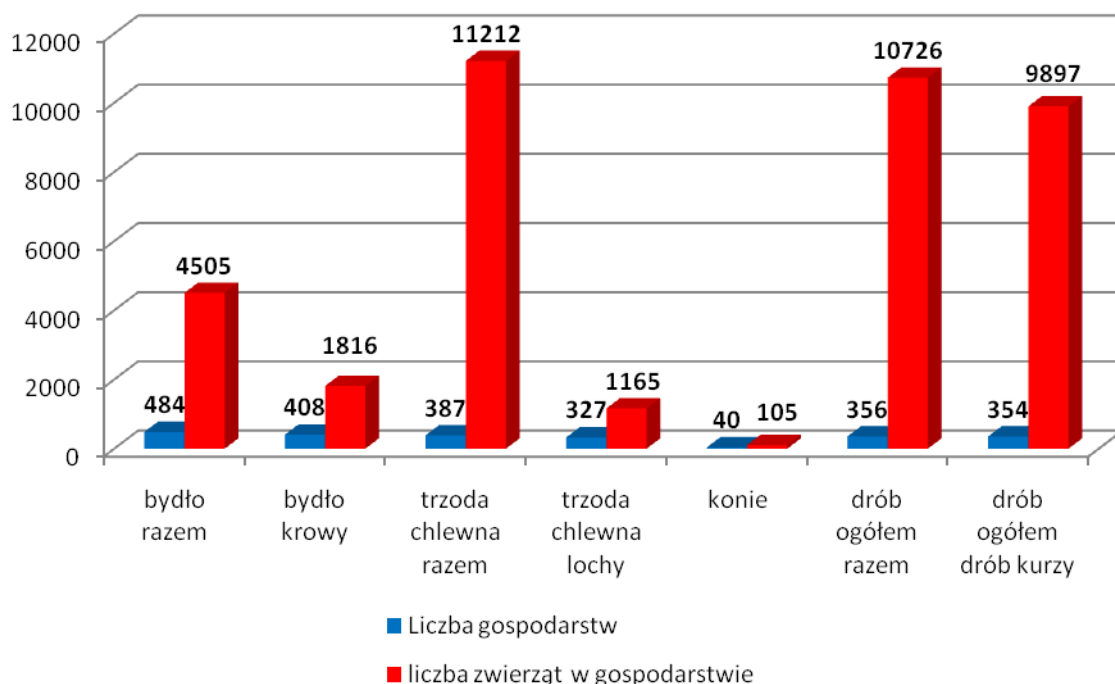

Wykres 1. Struktura zasiewów w gminie Somianka w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne

W 2010 roku przeprowadzono w Polsce Powszechny Spis Rolny. Na jego podstawie możemy zauważyć, że w gminie Somianka największa część gruntów przeznaczona była na zasiew żyta (1697,67 ha), pszenżyta ozimego (1567,85 ha), ziemniaków (840,58 ha) oraz owsa (755,39 ha). Najmniej gruntów przeznaczano na zasiew buraków cukrowych (11,58 ha) oraz rzepaku i rzepiku (26,91 ha).

Wykres 2. Struktura hodowli w gospodarstwach rolnych w gminie Somianka w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku widać, że najwięcej gospodarstw w gminie Somianka hodowało bydło (484 gospodarstwa), a najmniej koni (40 gospodarstw). Natomiast sytuacja diametralnie zmienia się jeśli popatrzymy na liczbę zwierząt w poszczególnych gospodarstwach. Najwięcej mieszkańcy gminy hodują trzody chlewnej (11 212 sztuk) oraz drobiu (10 726 sztuk).

Oprócz rolnictwa na terenie gminy, na koniec roku 2014 zarejestrowanych było 357 podmiotów gospodarczych. Obserwuje się ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym. W 2010 roku było to 282, a w 2014 roku już 344. Zanotowano więc wzrost o 62 podmioty. Spadek widać natomiast w sektorze publicznym jednak nie jest on tak bardzo znaczny. Na przestrzeni lat ubyły 2 podmioty gospodarcze.

Tabela 7. Działalność gospodarcza w sektorze publicznym i prywatnym gminy Somianka

Podział		2010	2011	2012	2013	2014
Sektor	Własna działalność	251	260	279	288	296

prywatny	gospodarcza osób fizycznych					
	Spółki handlowe	5	3	9	9	9
	Spółdzielnie	1	1	1	1	1
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	8	11	13	13	13
	SUMA	282	293	322	332	344
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	13	13	11	11	11
	SUMA	16	16	14	13	13
Suma podmiotów prywatnych i publicznych		298	309	336	345	357

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Podmioty o największym znaczeniu gospodarczym działających na terenie gminy Somianka:

- P.H.U. „ROLMAX” Zdzisław Bonisławski
- P.U.H :ELTRANS’ Janusz Leszek Kmoch
- Zakłady Mięsne Somianka Andrzej Ruciński
- Ubojnia Zwierząt „BARTEK” sp. j.
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „DARPOL”.

4.2. Budżet Gminy

Najważniejszym inwestorem i inicjatorem Programu Rewitalizacji będzie gmina Somianka. Jednak aby skutecznie realizować program rewitalizacji konieczne jest jego wspólne finansowanie przez inwestorów prywatnych, budżet publiczny oraz środki pochodzące z Unii Europejskiej. W tabeli 8 zostały przedstawione finanse publiczne gminy Somianka w latach 2010 – 2014.

Tabela 8. Finanse publiczne gminy Somianka

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	zł	16167814,41	17466262,52	20659315,45	17833918,29	20431531,34
Dochody własne	zł	4792167,25	4714621,61	5243112,22	5918809,92	6521012,88
Dochody majątkowe	zł	897599,11	1296685,95	4535872,24	1296530,82	2805048,65
Dotacje ogółem	zł	3754612,16	5111486,91	7991006,23	4100729,37	5961304,46
Wydatki ogółem	zł	18956323,79	17867632,66	17955591,81	18281399,17	21583060,72
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych						
Dochody razem	zł	878849,83	2178152,47	5356636,97	765525,45	2506918,42
Środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowane progr. i proj. realizowanych z udz. śr. z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE	zł	91068,49	179630,75	169227,11	111398,10	59389,69
Płatności w zakresie budżetu środków europejskich	zł	787781,34	1998521,72	5187409,86	654127,35	2447528,73

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dochody gminy Somianka stale rosną co pozwala na myślenie o przeznaczaniu większych kwot na inwestycje. Za dochodami rosną również wydatki, które prawie w każdym roku są wyższe od dochodów. Wzrosły również środki z finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych. Między poszczególnymi latami widoczne są wzrosty i spadki, ale ogólna tendencja jest rosnąca. Jednak ze względu na stale rosnące potrzeby gminy, nie można ona sobie pozwolić na finansowanie wszystkich zamierzonych planów z własnych pieniędzy. Część z niezbędnych dla gminy inwestycji mogą być realizowane przy wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej, przeznaczonych na rewitalizację obszarów wiejskich. Warunkiem jest jednak to, aby znajdowały się one na obszarach spełniających kryteria określone właśnie dla tych programów. Samodzielne podmioty gospodarcze, mogą autonomicznie występować jako odbiorcy zewnętrznych źródeł finansowania, jednak konieczna jest zbieżność planowanych przez te podmioty inwestycji z założeniami Programu Rewitalizacji oraz założeniami funduszy pomocowych, które dużą wagę przywiązują do efektów społeczno-ekonomicznych realizowanych zadań. Ważną rolę w realizacji zadań na obszarze gminy mogą mieć różnego rodzaju wspólnoty, fundacje czy stowarzyszenia.

4.3. Problemy zidentyfikowane w sferze gospodarczej

W sferze gospodarczej zidentyfikowano następujące problemy:

- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wyznaczających tereny inwestycyjne oraz tereny pod budownictwo mieszkaniowe,
- brak dobrze rozwiniętej oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców,
- niewielka różnorodności gospodarczą.

5. Strefa społeczna

5.1. Struktura demograficzna

Na podstawie danych z Urzędu Gminy gmina Somianka liczy 5616 zameldowanych mieszkańców.

Tabela 9. Liczba osób zameldowanych w miejscowościach gminy Somianka
(stan na dzień 16.06.2016)

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Barcice	186
Celinowo	95
Huta Podgórna	41
Jackowo Dolne	122
Jackowo Górne	161
Janki	121
Jasieniec	90
Kręgi	352
Michalin	120
Nowe Kozłowo	150
Nowe Pludy	156
Nowe Wypychy	151
Ostrowy	196
Popowo Kościelne	153
Popowo - Letnisko	33
Popowo - Parcele	209
Skorki	236
Somianka	470
Somianka - Parcele	242
Stare Kozłowo	260
Stare Pludy	203
Stare Wypychy	78
Stary Mystkówiec	288
Suwin	154
Ulasek	228
Wielątki Rosochate	116
Wielęcín	172
Wola Mystkowska	369

Wólka Somianowska	278
Zdziebórz	186
GMINA SOMIANKA	5616

Źródło: Urząd Gminy Somianka

Największa liczba ludności zamieszkuje miejscowość Somianka, która jest centrum administracyjno - usługowym gminy. Następnymi w kolejności sołectwami pod względem liczby ludności są: Kręgi oraz Wola Mystkowska. Najmniej zaludnione są sołectwa: Popowo – Letnisko i Huta Podgórna.

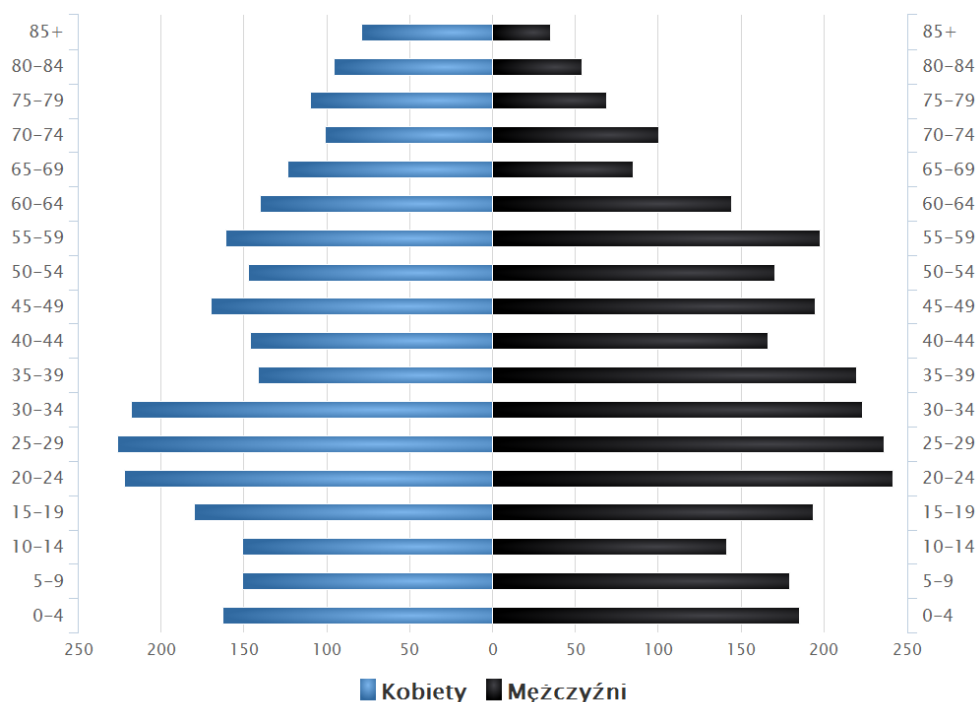
Tabela 10. Struktura demograficzna w gminie Somianka

Liczba ludności w gminie Somianka [os.]					
	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	5573	5570	5594	5591	5563
Mężczyźni	2820	2814	2824	2831	2838
Kobiety	2753	2756	2770	2760	2725
Przyrost naturalny					
Ogółem	-11	-8	1	1	0
Mężczyźni	19	-3	-2	2	12
Kobiety	-30	-5	3	-1	-12
Migracje					
zameldowania	69	65	47	63	30
wymeldowania	60	60	41	78	52
Saldo migracji	9	5	6	-15	-22

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Przyrost naturalny na terenie gminy Somianka w przeciągu lat 2010 – 2014 był różny. Lata 2010 – 2011 charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym tj. odpowiednio -11 oraz -8. Oznacza to niestety przewagę zgonów nad urodzeniami.

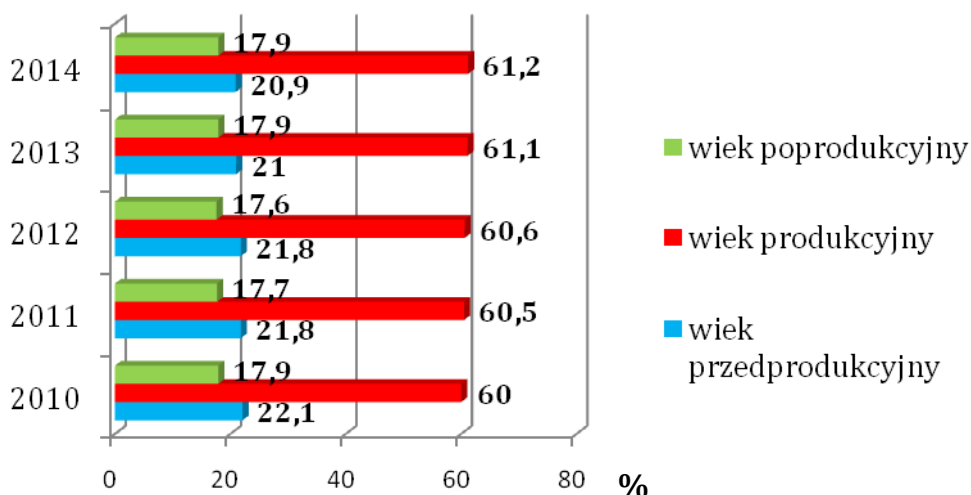
W latach 2012 – 2013 zanotowano minimalnie dodatni przyrost naturalny na poziomie 1. W ostatnim roku zanotowano zerowy przyrost naturalny. Saldo migracji w latach 2010 – 2012 przyjmowało wartości dodatnie, tzn. więcej ludzi przyjeżdżało do gminy niż z niej wyjeżdżało. Jednak w ostatnich latach (2013 i 2014) widać wyraźne odwrócenie tendencji.

Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców gminy Somianka (2014)

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych GUS z 2014 roku 2838 osób ludności gminy stanowili mężczyźni, a 2725 kobiety. Najliczniejszą grupą były osoby z przedziału wiekowego powyżej 70 lat - po zsumowaniu (660 osób), a najmniej liczną z przedziału 65-69 lat (193 osoby). Najliczniejszą grupą bez sumowania dla mężczyzn była 25-29 lat, a dla kobiet 20-24 lat .

Wykres 4. Podział ludności gminy Somianka wg grup ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w ostatnich latach spada. W roku 2010 stanowiły one 22,1% mieszkańców, zaś w 2014 było to już 20,9%. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią 61,2% ogółu ludności gminy w roku 2014. W ostatnich latach widać wzrost liczby osób w tym przedziale ekonomicznym. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni lat 2010 – 2014 utrzymywała się mniej więcej na stałym poziomie – 17,9%.

5.2. Oświata i poziom wykształcenia

Dostępność usług społecznych jest bardzo ważna jeśli chodzi o atrakcyjność gminy i jej potencjał osadniczy. Dla przyszłych i obecnych ważny jest dostęp do oświaty, jakość kształcenia, oferta kulturalna i sportowa, baza sportowo – rekreacyjna oraz dostęp do opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa.

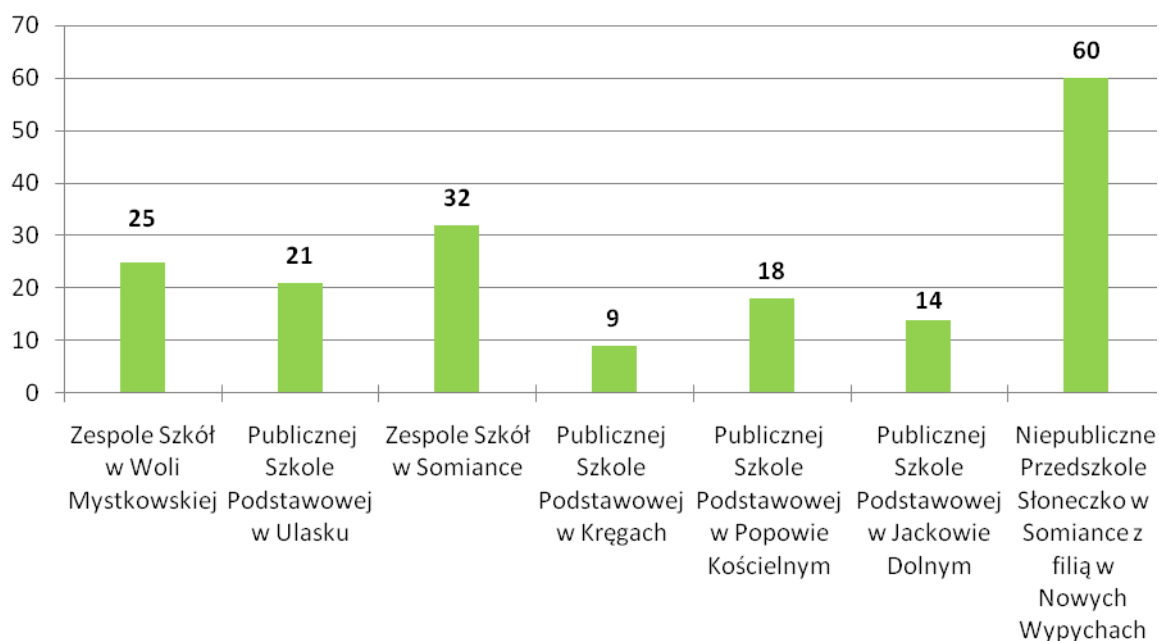
Według danych z 2014 roku na terenie gminy Somianka funkcjonują przedszkola zlokalizowane przy:

- Zespole Szkół w Woli Mystkowskiej
- Publicznej Szkole Podstawowej w Ulasku
- Zespole Szkół w Somiance
- Publicznej Szkole Podstawowej w Kręgach
- Publicznej Szkole Podstawowej w Popowie Kościelnym

- Publicznej Szkole Podstawowej w Jackowie Górnym
- Niepubliczne Przedszkole Słoneczko w Somiance z filią w Nowych Wypychach

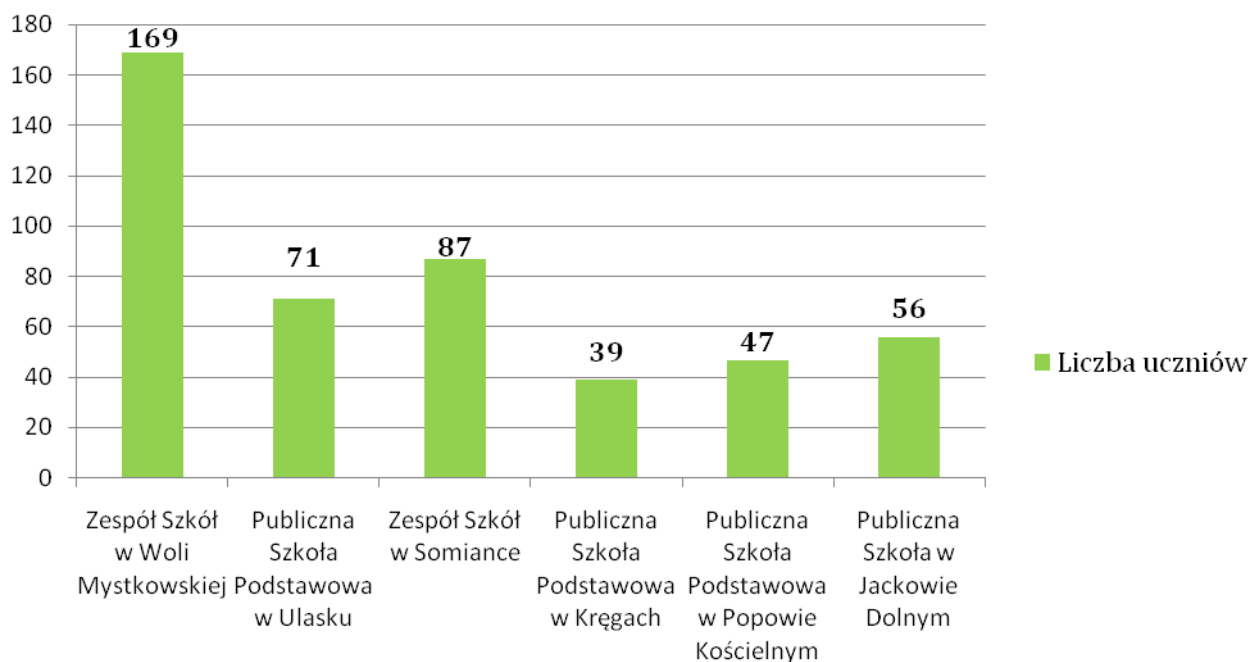
Wszystkie placówki posiadają atrakcyjną ofertę dla dzieci m.in. zajęcia plastyczne, zajęcia taneczne i ruchowe, naukę samodzielności czy gry i zabawy prowadzone przez wykwalifikowaną kadre. Dobrze rozwinięta baza przedszkolna i oferowane zajęcia zapewniają rodzicom możliwość podjęcia pracy i rozwijania swojej kariery. Ilość dzieci uczęszczających do przedszkoli przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 5. Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Somianka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne

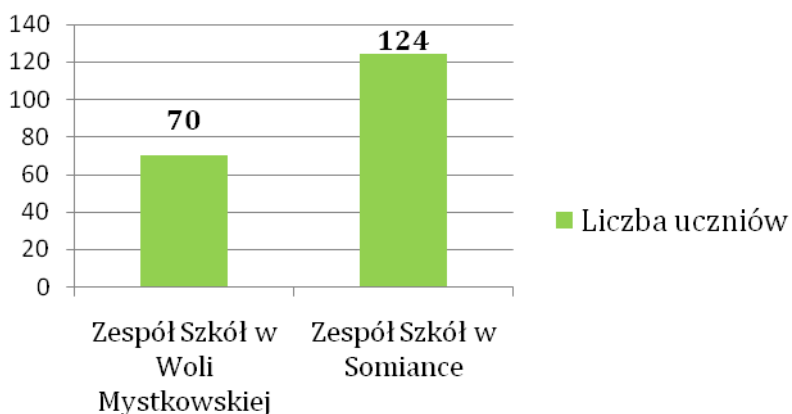
Według danych z 2014 roku na terenie gminy Somianka funkcjonujące szkoły podstawowe kształciły 469 uczniów w sześciu Szkołach Podstawowych. Wszystkie szkoły podstawowe podlegają gminie Somianka i posiadają status szkół publicznych. Średni wynik testów 6-klasisty w 2014 roku wyniósł 23,6 pkt na 40 możliwych co daje wynik procentowy na poziomie 59%, przy średniej krajowej kształtującej się na poziomie ok. 61%. Liczba uczniów w poszczególnych placówkach przedstawiona została na wykresie poniżej.

Wykres 6. Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy Somianka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy zlokalizowane są 2 gimnazja kształcące łącznie 194 uczniów. Są to gimnazja podlegające gminie Somianka, o statusie szkół publicznych. Liczba uczniów w poszczególnych placówkach została przedstawiona na wykresie poniżej.

Wykres 7. Liczba uczniów w gimnazjach z terenu gminy Somianka w 2014 r.

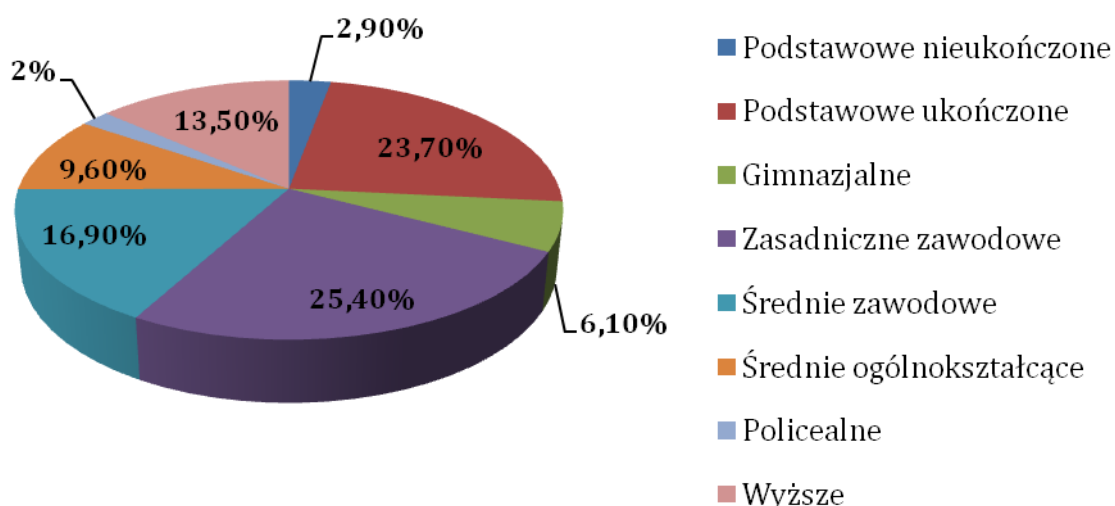
Źródło: opracowanie własne

W 2014 roku uczniowie III klas gimnazjum przystąpili do obowiązkowego testu gimnazjalnego. Jego wyniki w gminie Somianka na tle wyników województwa mazowieckiego i kraju zostały przedstawione w tabeli 11. Wyniki z części humanistycznej, a dokładniej z języka polskiego były wyższe niż średni wynik dla całego kraju. Wyniki z pozostałych części kształtowały się poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej.

Tabela 11. Średnie wyniki testów gimnazjalnych z gminy Somianka w 2014 r.

Egzaminy		2014		
		Gmina Somianka	Województwo mazowieckie	Polska
Część humanistyczna	Język polski	66,6	70	59
	Historia, WOS	55,8	60,9	68
Część matematyczno - przyrodnicza	Matematyka	42,7	50,2	47
	Przedmioty przyrodnicze	49,2	54,1	52
Język angielski	podstawowy	64,7	70,1	67
	rozszerzony	32,5	49,6	46

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 8. Wykształcenie mieszkańców gminy Somianka

Źródło: opracowanie własne

Największą część mieszkańców gminy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (25,2%) oraz podstawowym ukończonym (23,7%), najmniej natomiast jest osób z wykształceniem policealnym, bo tylko 2%.

5.3. Bezpieczeństwo w Gminie

Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Somianka realizowane jest przez Posterunek Policji w Somiance, obejmujący swoim nadzorem wszystkie miejscowości gminy. Za ochronę przeciwpożarową gminy odpowiadają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym:

- OSP Barcice
- OSP Popowo Kościelne
- OSP Somianka.

Według danych pochodzących z Posterunku Policji w Somiance w 2015 roku przeprowadzono 566 interwencji. Przeprowadzono również 54 postępowań przygotowawczych. Wszczęto również 8 procedur tzw. „Niebieska Karta”. Jest to karta, którą wypełnia policjant w czasie interwencji domowej, gdy stwierdzi fakt występowania przemocy domowej. Stwierdzono ją w miejscowościach:

- Nowe Płudy (1)
- Popowo Parcele (1)
- Suwin (1)
- Ulasek (1)
- Wielątki Rosochate (1)
- Wielęcín (1)
- Wola Mystkowska (2)

5.4. Turystyka i rekreacja

Ośrodki turystyczno-wypoczynkowe w gminie to:

- Ośrodek Wypoczynkowy Warszawskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego „Dźwigar w Hucie Podgórznej – czynny od maja do września
- Ośrodek wypoczynkowy „Rekreacja” w Kępie Barcickiej – czynny od maja do września
- Ośrodek Doskonalenia Kadr Służby Więziennej w Popowie Parcele – zlokalizowany 100 m od rzeki Bug. Możliwość gry w tenisa, mini golfa, siatkówkę oraz piłkę nożną
- Specjalistyczne gospodarstwo rolne „Hodowla Koni” Beaty i Rafała Gajewskich w Popowie Parcele – nauka jazdy konnej, przejażdżki bryczką, kuligi
- Gospodarstwo agroturystyczne „Dom nad Wierzbami” w Jackowie Dolnym
- Ośrodek Charytatywno-Szkoleniowy CARITAS im. bł. abpa. A.J. Nowowiejskiego w Popowie-Letnisko

Tabela 12. Oferta turystyczna obiektów w gminie Somianka

	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Obiekty ogółem VII	obiekty	1	1	1	1	1
Obiekty całoroczne VII	obiekty	1	1	1	1	1
Miejsca noclegowe ogółem VII	miejsca	262	262	232	259	259
Miejsca noclegowe całoroczne VII	miejsca	192	192	174	183	183
Udzielone noclegi ogółem I-XII	liczba	22671	14397	10664	15239	15350
Udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom) I - XII	liczba	0	3	208	109	112

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Oferta miejsc noclegowych w gminie Somianka na przestrzeni lat 2010 – 2014 uległa nieznacznemu pogorszeniu. Zanotowano spadek jedynie o 3 miejsca noclegowe w stosunku do roku 2010. Na uwagę zasługuje fakt, że liczba udzielonych noclegów spadła dosyć gwałtownie z 22671 w roku 2010 do 10664 w roku 2013. W ostatnich dwóch latach widać wzrost liczby udzielonych noclegów, jednak nie jest to taka liczba jak w 2010 roku. Pozytywną zmianą jest wzrost atrakcyjności turystycznej wśród turystów zagranicznych.

Tabela 13. Turyści odwiedzający gminę Somianka

	2010	2011	2012	2013	2014
Turyści ogółem I - XII	9879	6126	4950	5519	6649
Turyści zagraniczni (nierezydenci) I - XII	0	3	61	32	75
Czechy	0	0	7	0	0
Dania	0	0	2	0	0
Kanada	0	0	1	0	0
Litwa	0	0	6	6	54
Łotwa	0	0	12	6	2
Norwegia	0	0	8	8	0
Rosja	0	0	4	3	0
Słowacja	0	3	0	0	10
Stany Zjednoczone Ameryki	0	0	6	0	0
Słowenia	0	0	0	0	3
Ukraina	0	0	8	0	4
Wielka Brytania	0	0	2	0	0
Włochy	0	0	1	0	2
Szwajcaria	0	0	0	9	0
Pozostałe kraje	0	0	4	0	0

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Najwięcej odwiedzających gminę Somianka pochodzi z Litwy oraz Łotwy, a najmniej z Kanady, Wielkiej Brytanii i Danii. Aby podnieść standardy turystyczne wymagana jest rozbudowa bazy noclegowej, agroturystyki i rozwój urządzeń rekreacyjno – sportowych. Szczególnego znaczenia nabiera realizacja urządzeń sportowych oraz wprowadzenia takich form wypoczynku, które umożliwiłyby wydłużenie sezonu turystycznego. Ważną kwestią jest także rozbudowa tras rowerowych, które przyciągną na teren gminy miłośników rekreacyjnej jazdy na rowerze.

5.5. Kultura i sport

Gmina Somianka posiada dobrze rozwiniętą bazę sportowo – rekreacyjną obejmującą: boisko wielofunkcyjne przeznaczone do gry w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę, tenisa ziemnego i badmintonu oraz dwa boiska do gry w piłkę nożną, które zlokalizowane są przy szkołach.

Według Danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2010 roku działał jedynie jeden klub sportowy zrzeszający 120 członków i 90 osób ćwiczących (tabela 13).

Tabela 13. Kultura fizyczna i sport w gminie Somianka w 2010 r.

	2010
Kluby	1
Członkowie	120
Ćwiczący ogółem	90
Ćwiczący mężczyźni	45
Ćwiczące kobiety	45
Ćwiczący do lat 18 ogółem	90
Ćwiczący do lat 18 chłopcy	45
Ćwiczący do lat 18 dziewczęta	45
Sekcje sportowe	2
Instruktorzy sportowi	1
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Obecnie na terenie gminy Somianka działają trzy Uczniowskie Kluby Sportowe:

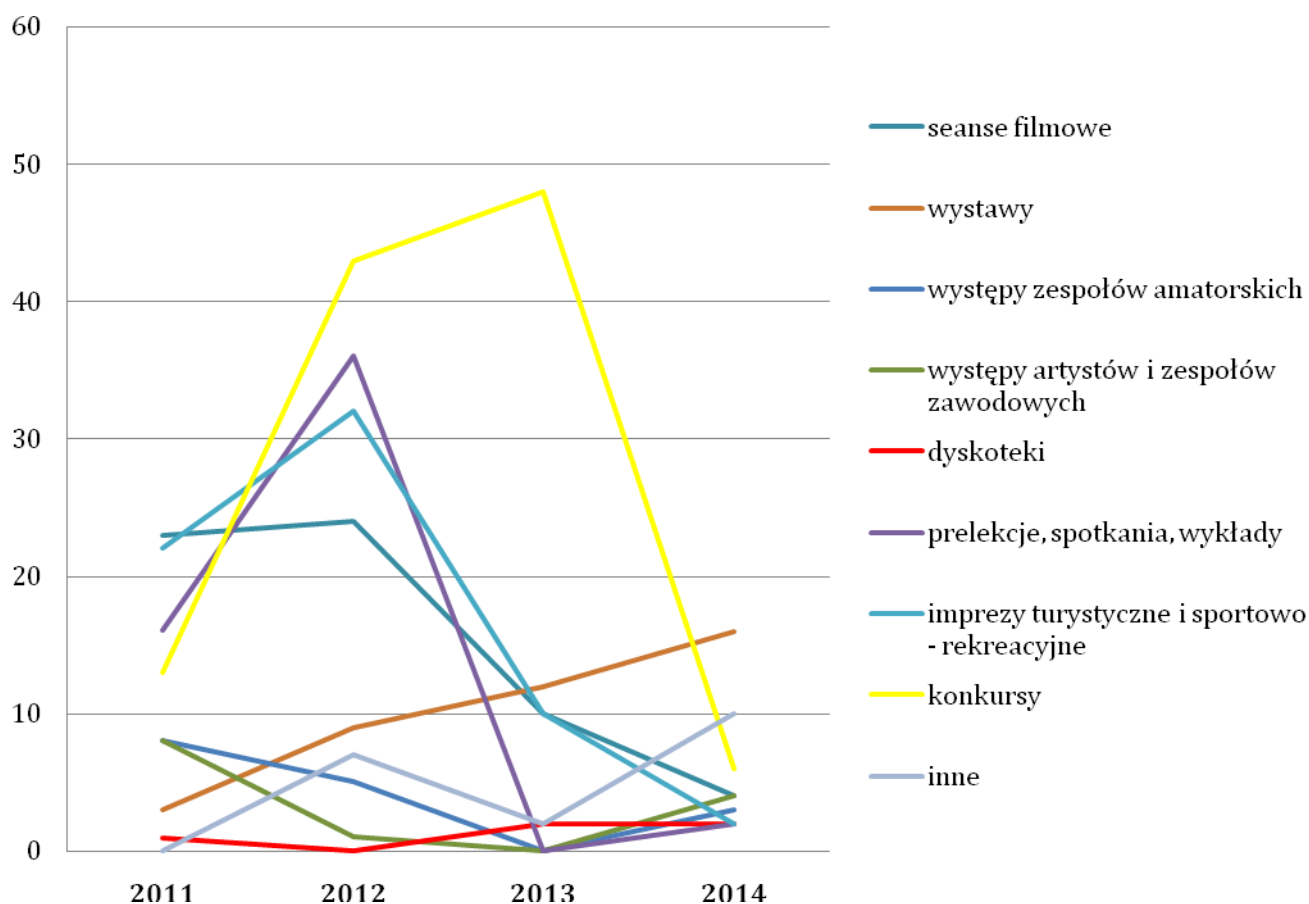
- Uczniowski Klub Sportowy „Delta” z siedzibą w Ulasku
- Uczniowski Klub Sportowy „Podskok”
- Wiejski Klub Sportowy Mystkówiec Stary.

Zadania z zakresu kultury realizowane są poprzez Gminny Ośrodek Kultury, który powstał z połączenia Gminnej Biblioteki Publicznej i Gminnego Ośrodka Kultury. Na terenie gminy znajdują się również świetlice wiejskiej, które spełniają funkcję integracyjną i pozwalają na wspólne spotkania mieszkańców. Dobrze rozwinięta infrastruktura może pozwolić na organizowanie spotkań tematycznych, warsztatów, kół zainteresowań i innych. Świetlice zlokalizowane są w Barcicach, Ostrowach, Popowie Kościelnym, Skorkach i Wólce Somiankowskiej. Istniejące 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej realizują przede wszystkim funkcję ochrony przeciwpożarowej, promują jednak również kulturę fizyczną, sport oraz prowadzenie działalności kulturalnej i oświatowej.

Ważną częścią życia kulturalnego gminy są także organizowane liczne imprezy, które są atrakcją dla mieszkańców jak i turystów. Stałymi wydarzeniami zapisanymi w harmonogramie somianeckich imprez są:

- Dożynki gminne
- Gminny Dzień Kobiet
- Konkurs Warszawska Syrenka
- Dzień Dziecka
- Sobótka
- Udział w Festiwalu Aktywności Społecznej i Kulturalnej Sołectw
- Dzień Papieski
- Andrzejkki
- Spotkanie wigilijno-opłatkowe „Góra prezentów, cudem dawania”
- Kwartalne spotkania z teatrem dla najmłodszych (spektakle teatralne)
- Zawody Gminne
- Gminny Festyn z okazji Dnia Dziecka
- Gminne Obchody Konstytucji 3 Maja
- Cykl imprez promujących stare zwyczaje i obrzędy
- Wyjazdy do teatru, filharmonii, na basen

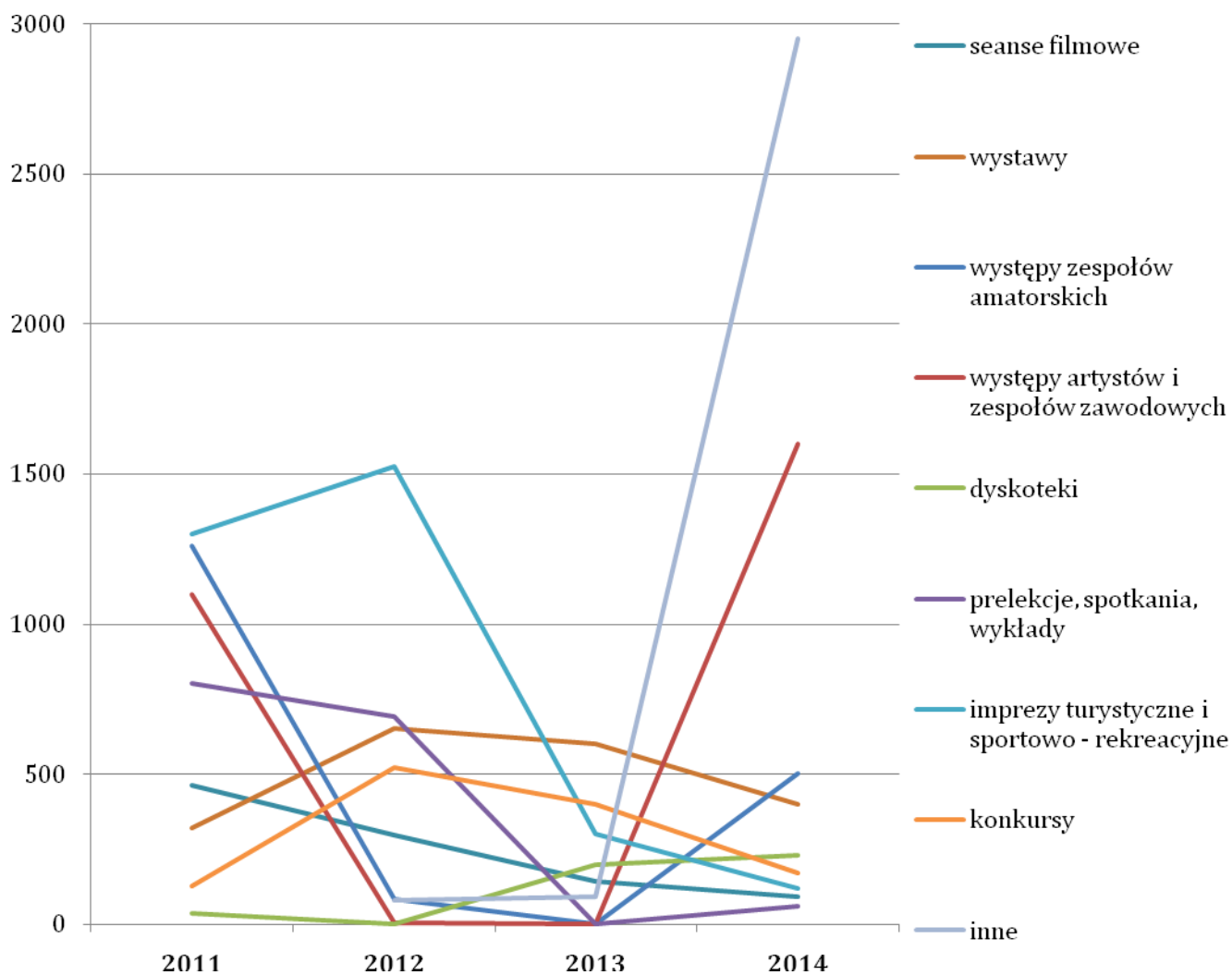

Wykres 9. Wydarzenia kulturalne organizowane przez GOK oraz ich liczba

Źródło: opracowanie własne

Analizując wykres wydarzeń kulturalnych organizowanych przez GOK w konkretnych latach oraz ich liczbę należy zauważyć ogólną tendencję spadkową w ich ilości. Wyraźny wzrost można zaobserwować w ilości organizowanych wystaw.

Podobnie sytuacja przedstawia się w ilości mieszkańców uczestniczących w organizowanych wydarzeniach (wykres 10). Daje się zauważyć ogólną tendencję malejącą w poszczególnych kategoriach. Duży wzrost uczestników odnotowano w wydarzeniach innych niż wymienione oraz w występach zespołów amatorskich i występach artystów i zespołów zawodowych.

Wykres 10. Liczba mieszkańców uczestnicząca w wydarzeniach kulturalnych

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminnego Ośrodka Kultury, funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna zapewniająca bogaty księgozbiór oraz dostęp do komputerów z Internetem dla mieszkańców gminy.

Tabela 14. Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w gminie Somianka

jednostka	2010	2011	2012	2013	2014

Księgozbiór	sztuk	28176	26763	25748	22636	22694
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	504	527	491	566	544
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	sztuk	5913	6199	4970	5898	6720
Komputery użytkowane w bibliotece	sztuk	7	7	7	7	6
Komputery dostępne dla czytelników	sztuk	6	6	6	6	5
Komputery z dostępem do Internetu dla czytelników	sztuk	6	6	6	6	5

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dostępny księgozbiór w Gminnej Bibliotece Publicznej na przestrzeni lat 2010 – 2014 zmalał o prawie 5,5 tys. sztuk. Jednak zmniejszenie ilości woluminów spowodowane jest likwidacją książek starych, zniszczonych. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że liczba czytelników w ciągu roku notuje ogólną tendencję wzrostową, jednak zanotowano spadek z 566 osób w roku 2013, do 544 osób w roku 2014. Tendencję wzrostową wykazują również wypożyczenia księgozbioru. W roku 2014 osoby korzystające z usług biblioteki wypożyczyły 6720 książek. Biblioteka dysponuje również pięcioma komputerami z dostępem do Internetu dla wszystkich czytelników.

5.6. Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną w zakresie pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Somianka jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somiance, który realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej. Zadaniem placówki jest m.in. umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, umożliwienie im życia w godnych warunkach oraz podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia i zaktywizowania osób i rodzin oraz ich integracji z środowiskiem.

W tabeli 16 przedstawiono dane na temat udzielanej pomocy społecznej w gminie Somianka w latach 2010 – 2014. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat wzrosła liczba gospodarstw jak i osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego. W 2014 roku z takiej pomocy skorzystało łącznie 542 osoby mieszkające w 159 gospodarstwach. Można zaobserwować jednak spadek w liczbie rodzin korzystającej z zasiłków rodzinnych. W 2014 roku z takiej pomocy korzystało 271 rodzin. Podobny spadek obserwuje się w kwocie wydatkowanej na świadczenia rodzinne oraz zasiłki rodzinne z dodatkami. Wzrosła natomiast ogólna kwota wydatkowana na zasiłki pielęgnacyjne.

Tabela 15. Pomoc społeczna w gminie Somianka

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	Ogółem	148	138	153	149	159
	Poniżej kryterium dochodowego	91	80	114	110	112
	Powyżej kryterium dochodowego	57	58	39	39	47
Osoby w gospodarstwach korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	Ogółem	483	451	493	508	542
	Poniżej kryterium dochodowego	290	250	374	382	370
	Powyżej kryterium dochodowego	193	201	119	126	172
Świadczenia rodzinne						
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	osoba	377	346	313	284	271
Kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1736	1689	1647	1682	1604

Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	1346	1247	1126	1117	1054
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	184	194	205	226	210

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.7. Bezrobocie

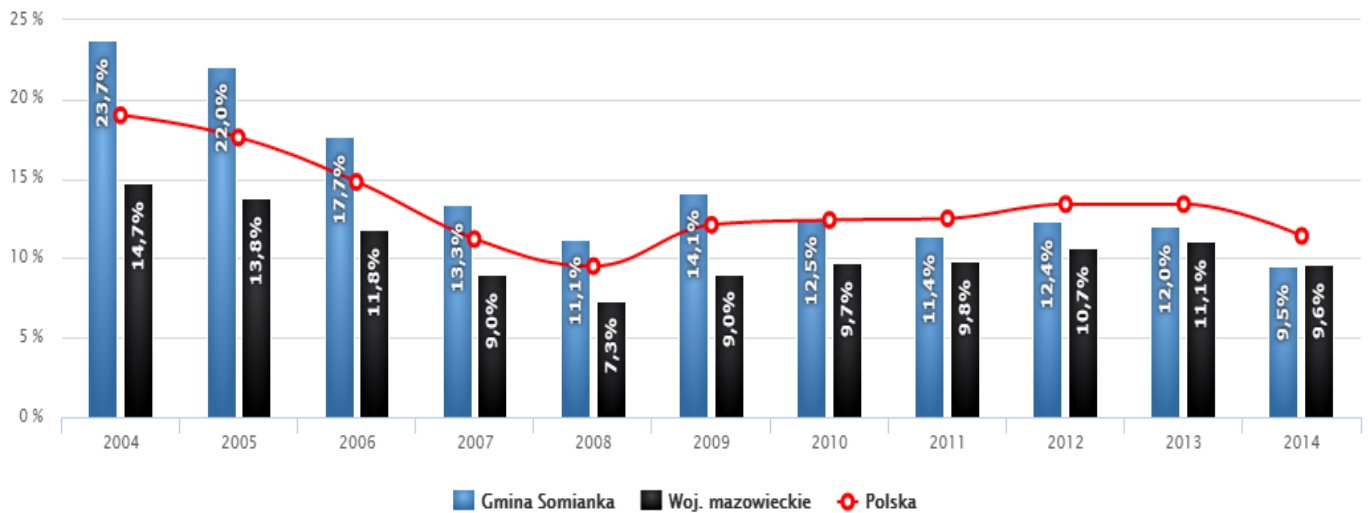
Liczba bezrobotnych w gminie Somianka z roku na rok zmniejsza się, zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet. W 2014 roku zarejestrowanych było 207 bezrobotnych, w tym 116 mężczyzn, a 91 kobiet. Maleje również procentowy udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Zwiększa się również liczba osób pracujących i w 2014 roku wyniosła ona 711.

Tabela 16. Rynek pracy i bezrobocie w gminie Somianka

Rynek Pracy w gminie Somianka					
	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani					
Ogółem	262	239	262	265	207
Mężczyźni	148	128	162	157	116
Kobiety	114	111	100	108	91
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w licznie ludności w wieku produkcyjnym [%]					
Ogółem	7,8	7,1	7,7	7,8	6,1
Mężczyźni	8,0	6,9	8,7	8,3	6,2
Kobiety	7,6	7,3	6,5	7,0	6,0
Pracujący według innego podziału niż PKD					
Ogółem	536	561	600	665	711

Mężczyźni	218	250	255	279	310
Kobiety	318	311	345	386	401

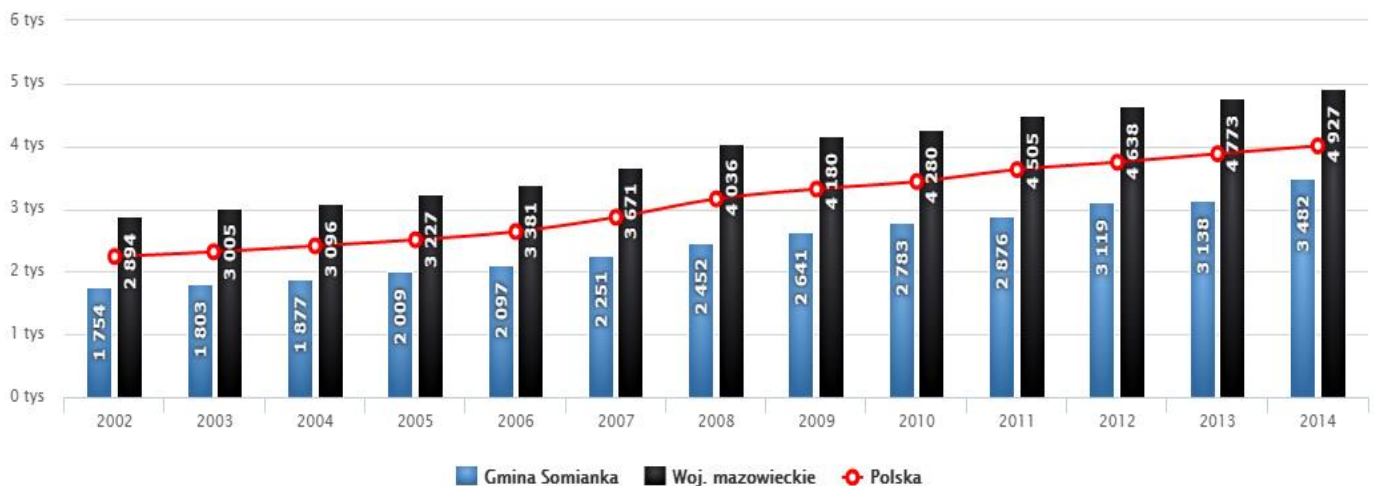
Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 11. Stopa bezrobocia w gminie Somianka

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Stopa bezrobocia na terenie gminy stale spada i w roku 2014 wynosiła 9,5%, co odpowiada mniej więcej stopie bezrobocia w województwie mazowieckim. Na uwagę zasługują fakt, że jest ona również niższa od stopy bezrobocia w Polsce.

Wykres 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Somianka
w latach 2002 – 2014

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców gminy Somianka daje się zauważyć systematyczny wzrost wysokości płac, jednak jest on ciągle niższy od średniej płacy województwa mazowieckiego oraz średniej płacy w Polsce.

5.8. Ochrona zdrowia

Zadania w zakresie opieki zdrowotnej na terenie gminy Somianka realizują dwa ośrodki zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, kierujący zakładem: lek. med. Agnieszka Mickiewicz – Maciejewska, Somianka - Parcele 25. W przychodni znajdują się również gabinet dentystyczny oraz obecny jest lekarz rodzinny dla dorosłych i dzieci oraz 3 pielęgniarki.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego lek. med. Andrzej Gola w Woli Mystkowskiej. Znajduje się w nim gabinety medycyny szkolnej, pielęgniarki, zabiegowy oraz poradnia lekarska

Ośrodki zdrowia obecne w gminie Somianka spełniają potrzeby mieszkańców z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

5.9. Problemy zidentyfikowane w sferze społecznej

W sferze społecznej zidentyfikowano następujące problemy:

- brak perspektyw dla młodych osób,
- brak tradycji turystycznej na wsi,
- słaby poziom świadomości ekologicznej mieszkańców,
- ujemne saldo migracji,
- rosnąca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

III.CZEŚĆ WDROŻENIOWA – ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Analiza wskaźnikowa i metodologia delimitacji obszarów dysfunkcyjnych

Analiza wskaźnikowa – delimitacja jest strategicznym narzędziem, umożliwiającym wyznaczenie obszaru zdegradowanego. Przyjęta metodologia analizy wskaźnikowej składa się z następujących etapów:

I. Wyznaczenie jednostek urbanistycznych

Jednostki urbanistyczne to obszary, które stanowią najmniejsze i spójne jednostki, dla których mogą być zbierane i analizowane dane, dotyczące negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

II. Analiza wskaźnikowa

W pierwszej kolejności zebrano dane z różnych instytucji publicznych (Urzędu Gminy Somianka, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Wyszkanie), a następnie wykorzystując wskaźnik syntetyczny wskazano jednostki urbanistyczne, które charakteryzują się szczególnym skupieniem negatywnych zjawisk.

III. Wskazanie obszaru zdegradowanego

Obszary, w których na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej stwierdzono zjawiska kryzysowych, uznano za obszary zdegradowane.

IV. Wskazanie obszaru rewitalizacji

Spośród obszarów zdegradowanych wyodrębniono tereny o dużym natężeniu zjawisk kryzysowych, na których mogą być prowadzone działania rewitalizacyjne.

Za jednostki urbanistyczne w niniejszym dokumencie przyjęto poszczególne sołectwa gminy Somianka. Łączna liczba analizowanych jednostek to 28, ze względu na połączenie sołectwa Somianka z sołectwem Somianka-Parcele w jedną jednostkę urbanistyczną. Dla wszystkich 28 jednostek zebrano dane liczbowe i przyporządkowano przyjęte wskaźniki do poszczególnych sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. W omawianej analizie wykorzystano wskaźniki zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 17. Lista wskaźników wykorzystanych w analizie wskaźnikowej

WSKAŹNIKI				
Lp.	Obszar problemowy		Wskaźnik	Źródło informacji
1	Bezrobocie	<i>Sfera Społeczna</i>	Liczba długotrwale bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Wyszkowie
2	Problemy społeczne		Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somiance
3	Poziom edukacji		Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
4	Poziom edukacji		Średni wynik egzaminu gimnazjalnego	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
5	Dostępność podstawowych usług	<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</i>	Liczba miejsc w przedszkolach	Urząd Gminy Somianka
6	Dostępność komunikacyjna	<i>Sfera techniczna</i>	Liczba przystanków komunikacji publicznej	Urząd Gminy Somianka
7	Aktywność gospodarcza	<i>Sfera gospodarcza</i>	Liczba podmiotów gospodarczych	Urząd Gminy Somianka
8	Zanieczyszczenie powietrza	<i>Sfera środowiskowa</i>	Przekroczenie poziomów dopuszczalnych stężenia PM10 w powietrzu	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie

Źródło: opracowanie własne

Średnie wartości przyjętych dla obszaru całej Gminy Somianka przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Wartości wskaźników dla gminy Somianka

WSKAŹNIKI		
Lp.	Wskaźnik	Średnia wartość dla Gminy Somianka
1	Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	29,95 osoby
2	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa na 1000 mieszkańców	13,3 osoby
3	Średni ogólny wynik sprawdzianu szóstoklasisty	54,87 %
4	Średni ogólny wynik egzaminu gimnazjalnego	47,9 %
8	Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 mieszkańców	10,96 miejsca
9	Liczba przystanków komunikacji publicznej na 1000 mieszkańców	5,64 przystanków
10	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	31,89 podmiotów
11	Przekroczenie poziomów dopuszczalnych stężenia PM10 w powietrzu	Nie stwierdzono przekroczeń

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG, GOPS, UP i WIOŚ

W celu wyznaczenia jednostek urbanistycznych o najwyższych poziomach degradacji wykorzystano syntetyczny wskaźnik obliczany zgodnie z metodą Perkala. Metoda ta umożliwia porównywalność poszczególnych mierników i otrzymywanie jednego syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju danej jednostki. Biorąc pod uwagę różnorodność wskaźników, ich jednostki miary i zjawiska, których dotyczą, porównanie ich ze sobą jest bardzo trudne. W tym celu zgodnie z przyjętą metodą Perkala znormalizowano wszystkie wartości poszczególnych wskaźników.

Porównanie ze sobą wskaźników wymagało wykonania kilku etapów. W pierwszej kolejności należy wyznaczyć wartości wskaźników w każdej ze sfer (społecznej,

gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Zestawienie tych wyników przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 19. Zestawienia wyników wskaźników – sfera społeczna

WSKAŹNIKI				
SFERA SPOŁECZNA				
Obszar	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa na 1000 mieszkańców	Średni ogólny wynik sprawdzianu szóstoklasisty [%]	Średni ogólny wynik egzaminu gimnazjalnego [%]
<i>Barcice</i>	32,26	5,38	60,5	47,45
<i>Celinowo</i>	42,11	10,53	54,3	47,45
<i>Huta Podgórna</i>	24,39	0,00	55,3	47,45
<i>Jackowo Dolne</i>	32,79	24,59	66,7	47,45
<i>Jackowo Górne</i>	24,84	6,21	66,7	47,45
<i>Janki</i>	24,79	16,53	55,3	47,45
<i>Jasieniec</i>	0,00	11,11	54,3	47,45
<i>Kręgi</i>	19,89	5,68	72	47,45
<i>Michalin</i>	33,33	0,00	54,3	47,45
<i>Nowe Kozłowo</i>	20,00	6,67	48,7	48,83
<i>Nowe Płudy</i>	38,46	25,64	54,3	47,45
<i>Nowe Wypychy</i>	33,11	19,87	48,7	48,83
<i>Ostrowy</i>	51,02	5,10	60,35	48,83
<i>Popowo Kościelne</i>	0,00	13,07	55,3	47,45
<i>Popowo-Parcele</i>	23,92	23,92	55,3	47,45
<i>Skorki</i>	42,37	16,95	51,5	48,14
<i>Somianka + Somianka-Parcele</i>	33,71	5,62	54,3	47,45
<i>Stare Kozłowo</i>	34,62	11,54	48,7	48,83
<i>Stare Płudy</i>	4,93	19,70	54,3	47,45
<i>Stare Wypychy</i>	64,10	12,82	48,7	48,83
<i>Stary Mystkówiec</i>	48,61	10,42	48,7	48,83
<i>Suwin</i>	25,97	0,00	52,1	47,45

<i>Ulasek</i>	21,93	39,47	52,1	47,45
<i>Wielątki Rosochate</i>	60,34	34,48	48,7	48,83
<i>Wielęcín</i>	40,70	17,44	66,7	47,45
<i>Wola Mystkowska</i>	18,97	13,55	48,7	48,83
<i>Wólka Somiankowska</i>	25,18	10,79	50,4	48,14
<i>Zdziebórz</i>	16,13	5,38	52,1	47,45

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20. Zestawienia wyników wskaźników – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa

WSKAŹNIKI				
Obszar	STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	STREFA TECHNICZNA	STREFA GOSPODARCZA	STREFA ŚRODOWISKOWA
	Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 mieszkańców	Liczba przystanków komunikacji publicznej na 1000 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Przekroczony dopuszczalny poziom stężenia PM10
<i>Barcice</i>	0,00	5,38	16,13	0
<i>Celinowo</i>	0,00	0,00	10,53	0
<i>Huta Podgórna</i>	0,00	24,39	24,39	0
<i>Jackowo Dolne</i>	0,00	8,20	24,59	0
<i>Jackowo Górne</i>	0,00	6,21	31,06	0
<i>Janki</i>	0,00	0,00	0,00	0
<i>Jasieniec</i>	0,00	11,11	22,22	0
<i>Kręgi</i>	71,02	2,84	59,66	0
<i>Michalin</i>	0,00	8,33	41,67	0
<i>Nowe Kozłowo</i>	0,00	0,00	46,67	0
<i>Nowe Płudy</i>	0,00	6,41	32,05	0
<i>Nowe Wypychy</i>	165,56	6,62	19,87	0
<i>Ostrowy</i>	0,00	0,00	30,61	0
<i>Popowo Kościelne</i>	0,00	6,54	52,29	0
<i>Popowo-Parcele</i>	0,00	0,00	0,00	0
<i>Skorki</i>	0,00	4,24	50,85	0
<i>Somianka +</i>	70,22	5,62	28,09	0

<i>Somianka-Parcele</i>				
<i>Stare Kozłowo</i>	0,00	7,69	15,38	0
<i>Stare Pludy</i>	0,00	4,93	59,11	0
<i>Stare Wypychy</i>	0,00	0,00	38,46	0
<i>Stary Mystkówiec</i>	0,00	3,47	48,61	0
<i>Suwin</i>	0,00	6,49	32,47	0
<i>Ulasek</i>	0,00	4,39	35,09	0
<i>Wielatki Rosochate</i>	0,00	8,62	25,86	0
<i>Wielęcín</i>	0,00	17,44	58,14	0
<i>Wola Mystkowska</i>	0,00	5,42	51,49	0
<i>Wólka Somiankowska</i>	0,00	3,60	21,58	0
<i>Zdziebórz</i>	0,00	0,00	16,13	0

Źródło: opracowanie własne

Następnym etapem była normalizacja wyliczonych wskaźników. Czynność ta polegała na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według poniższego wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

t_{ij} - wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,

x_{ij} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,

$\bar{x}_j$ - średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

S_j - odchylenie standardowe miernika j .

Do obliczenia odchylenia standardowego miernika j wykorzystano poniższy wzór:

$$S_j = \frac{(x_{1j} - \bar{x}_j)^2 + (x_{2j} - \bar{x}_j)^2 + \dots + (x_{nj} - \bar{x}_j)^2}{n}$$

gdzie:

S_j - odchylenie standardowe miernika j ,

x_{lj} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej l ,

$\bar{x}_j$ - średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

n - liczba jednostek urbanistycznych.

W przypadku gdy wysoka wartość wskaźnika jest zjawiskiem pozytywnym (np. liczba podmiotów gospodarczych), wskaźnik po normalizacji pomnożono przez wartość (-1). Wartości znormalizowanych wskaźników przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 21. Zestawienia wyników wskaźników po normalizacji – sfera społeczna

WSKAŹNIKI				
SFERA SPOŁECZNA				
Obszar	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa na 1000 mieszkańców	Średni ogólny wynik sprawdzianu szóstoklasisty	Średni ogólny wynik egzaminu gimnazjalnego
<i>Barcice</i>	0,15	-0,82	0,19	0,34
<i>Celinowo</i>	0,79	-0,29	-0,86	-0,87
<i>Huta Podgórna</i>	-0,36	-1,38	-4,18	-4,12
<i>Jackowo Dolne</i>	0,19	1,17	-0,75	-0,33
<i>Jackowo Górne</i>	-0,33	-0,73	-0,19	0,14
<i>Janki</i>	-0,34	0,33	-0,37	-0,34
<i>Jasieniec</i>	-1,95	-0,23	-1,00	-1,01
<i>Kręgi</i>	-0,66	-0,79	0,71	0,93
<i>Michalin</i>	0,22	-1,38	-0,35	-0,36
<i>Nowe Kozłowo</i>	-0,65	-0,69	0,19	-0,01
<i>Nowe Płudy</i>	0,55	1,28	0,09	0,09
<i>Nowe Wypychy</i>	0,21	0,68	0,20	0,00
<i>Ostrowy</i>	1,37	-0,85	0,27	0,36
<i>Popowo Kościelne</i>	-1,95	-0,02	0,04	0,06
<i>Popowo-Parcele</i>	-0,39	1,10	0,45	0,47
<i>Skorki</i>	0,81	0,38	0,65	0,59
<i>Somianka +</i>	0,25	-0,79	1,26	1,27

<i>Somianka-Parcele</i>				
<i>Stare Kozłowo</i>	0,30	-0,18	0,78	0,67
<i>Stare Płudy</i>	-1,63	0,66	0,44	0,44
<i>Stare Wypychy</i>	2,23	-0,05	-1,09	-1,50
<i>Stary Mystkówiec</i>	1,22	-0,30	0,86	0,76
<i>Suwin</i>	-0,26	-1,38	0,14	0,07
<i>Ulasek</i>	-0,52	2,71	0,61	0,57
<i>Wielątki Rosochate</i>	1,98	2,19	-0,21	-0,48
<i>Wielęcín</i>	0,70	0,43	-0,08	0,23
<i>Wola Mystkowska</i>	-0,71	0,03	1,02	0,94
<i>Wólka Somiankowska</i>	-0,31	-0,26	0,81	0,74
<i>Zdziebórz</i>	-0,90	-0,82	0,38	0,34

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22. Zestawienia wyników wskaźników po normalizacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa

WSKAŹNIKI				
Obszar	STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	STREFA TECHNICZNA	STREFA GOSPODARCZA	STREFA ŚRODOWISKOWA
	Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 mieszkańców	Liczba przystanków komunikacji publicznej na 1000 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Przekroczony dopuszczalny poziom stężenia PM10
<i>Barcice</i>	1,00	0,05	0,49	0
<i>Celinowo</i>	1,00	1,06	0,67	0
<i>Huta Podgórna</i>	1,00	-3,52	0,24	0
<i>Jackowo Dolne</i>	1,00	-0,48	0,23	0
<i>Jackowo Górne</i>	1,00	-0,11	0,03	0
<i>Janki</i>	1,00	1,06	1,00	0
<i>Jasieniec</i>	1,00	-1,03	0,30	0
<i>Kręgi</i>	-5,48	0,53	-0,87	0
<i>Michalin</i>	1,00	-0,51	-0,31	0
<i>Nowe Kozłowo</i>	1,00	1,06	-0,46	0
<i>Nowe Płudy</i>	1,00	-0,14	-0,005	0

<i>Nowe Wypychy</i>	-14,11	-0,18	0,38	0
<i>Ostrowy</i>	1,00	1,06	0,04	0
<i>Popowo Kościelne</i>	1,00	-0,17	-0,64	0
<i>Popowo-Parcele</i>	1,00	1,06	1,00	0
<i>Skorki</i>	1,00	0,26	-0,59	0
<i>Somianka + Somianka-Parcele</i>	-5,41	0,004	0,12	0
<i>Stare Kozłowo</i>	1,00	-0,39	0,52	0
<i>Stare Płudy</i>	1,00	0,13	-0,85	0
<i>Stare Wypychy</i>	1,00	1,06	-0,21	0
<i>Stary Mystkówiec</i>	1,00	0,41	-0,52	0
<i>Suwin</i>	1,00	-0,16	-0,02	0
<i>Ulasek</i>	1,00	0,24	-0,10	0
<i>Wielątki Rosochate</i>	1,00	-0,56	0,19	0
<i>Wielęcin</i>	1,00	-2,22	-0,82	0
<i>Wola Mystkowska</i>	1,00	0,04	-0,61	0
<i>Wólka Somiankowska</i>	1,00	0,38	0,32	0
<i>Zdziebórz</i>	1,00	1,06	0,49	0

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym etapem było wyznaczenie syntetycznych wskaźników dla każdej sfery: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W tym celu obliczono sumę wartości wskaźników w poszczególnych sferach średnią arytmetyczną według poniższego wzoru:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i - syntetyczny wskaźnik negatywnego wpływu zjawisk,

n - liczba wskaźników,

t_{ij} - wartość wskaźnika j jednostki urbanistycznej i .

Wartości syntetycznych wskaźników we wszystkich strefach przedstawiono w tabeli

Tabela 23. Zestawienie syntetycznych wskaźników

WSKAŹNIKI					
Obszar	Strefa społeczna	Strefa przestrzenno-funkcyjna	Strefa techniczna	Strefa gospodarcza	Strefa środowiskowa
<i>Barcice</i>	-0,04	1,00	0,05	0,49	0
<i>Celinowo</i>	-0,31	1,00	1,06	0,67	0
<i>Huta Podgórna</i>	-2,51	1,00	-3,52	0,24	0
<i>Jackowo Dolne</i>	0,07	1,00	-0,48	0,23	0
<i>Jackowo Górne</i>	-0,28	1,00	-0,11	0,03	0
<i>Janki</i>	-0,18	1,00	1,06	1,00	0
<i>Jasieniec</i>	-1,05	1,00	-1,03	0,30	0
<i>Kręgi</i>	0,05	-5,48	0,53	-0,87	0
<i>Michalin</i>	-0,47	1,00	-0,51	-0,31	0
<i>Nowe Kozłowo</i>	-0,29	1,00	1,06	-0,46	0
<i>Nowe Płudy</i>	0,50	1,00	-0,14	-0,005	0
<i>Nowe Wypychy</i>	0,27	-14,11	-0,18	0,38	0
<i>Ostrowy</i>	0,29	1,00	1,06	0,04	0
<i>Popowo Kościelne</i>	-0,47	1,00	-0,17	-0,64	0
<i>Popowo-Parcele</i>	0,41	1,00	1,06	1,00	0
<i>Skorki</i>	0,61	1,00	0,26	-0,59	0
<i>Somianka + Somianka-Parcele</i>	0,49	-5,41	0,004	0,12	0
<i>Stare Kozłowo</i>	0,39	1,00	-0,39	0,52	0
<i>Stare Płudy</i>	-0,02	1,00	0,13	-0,85	0
<i>Stare Wypychy</i>	-0,10	1,00	1,06	-0,21	0
<i>Stary Mystkówiec</i>	0,63	1,00	0,41	-0,52	0
<i>Suwin</i>	-0,36	1,00	-0,16	-0,02	0
<i>Ulasek</i>	0,84	1,00	0,24	-0,10	0
<i>Wielątki Rosochate</i>	0,87	1,00	-0,56	0,19	0
<i>Wielęcin</i>	0,32	1,00	-2,22	-0,82	0
<i>Wola Mystkowska</i>	0,32	1,00	0,04	-0,61	0
<i>Wólka Somiankowska</i>	0,24	1,00	0,38	0,32	0
<i>Zdziebórz</i>	-0,25	1,00	1,06	0,49	0

Źródło: opracowanie własne

2. Obszary zdegradowane

Obszar zdegradowany charakteryzuje się występowaniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. W tabeli 24 przedstawiono wyniki delimitacji przeprowadzonej dla Gminy Somianka. Postawiony symbol „1” w danej sferze dla poszczególnych jednostek, oznacza, że zdiagnozowano w niej negatywne zjawiska kryzysowe. Wówczas jednostkę tę uznawano za obszar zdegradowany. Postawiony symbol „0” w danej sferze dla poszczególnych jednostek, oznacza, że nie zdiagnozowano w niej negatywnych zjawisk kryzysowych.

Tabela 24. Obszary objęte kryzysem w gminie Somianka

OBSZAR	STREFA SPOŁECZNA	STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	STREFA TECHNICZNA	STREFA GOSPODARCZA	STREFA ŚRODOWISKOWA	OBSZAR OBJĘTY KRYZYSEM 1 – TAK 0 – NIE
<i>Barcice</i>	0	1	1	1	0	0
<i>Celinowo</i>	0	1	1	1	0	0
<i>Huta Podgórna</i>	0	1	0	1	0	0
<i>Jackowo Dolne</i>	1	1	0	1	0	1
<i>Jackowo Górne</i>	0	1	0	1	0	0
<i>Janki</i>	0	1	1	1	0	0
<i>Jasieniec</i>	0	1	0	1	0	0
<i>Kręgi</i>	1	0	1	0	0	1
<i>Michalin</i>	0	1	0	0	0	0
<i>Nowe Kozłowo</i>	0	1	1	0	0	0
<i>Nowe Płudy</i>	1	1	0	0	0	1
<i>Nowe Wypychy</i>	1	0	0	1	0	1
<i>Ostrowy</i>	1	1	1	1	0	1
<i>Popowo Kościelne</i>	0	1	0	0	0	0
<i>Popowo-Parcele</i>	1	1	1	1	0	1
<i>Skorki</i>	1	1	1	0	0	1
<i>Somianka + Somianka-Parcele</i>	1	0	1	1	0	1
<i>Stare Kozłowo</i>	1	1	0	1	0	1

<i>Stare Płudy</i>	0	1	1	0	0	0
<i>Stare Wypychy</i>	0	1	1	0	0	0
<i>Stary Mystkówiec</i>	1	1	1	0	0	1
<i>Suwin</i>	0	1	0	0	0	0
<i>Ulasek</i>	1	1	1	0	0	1
<i>Wielutki Rosochate</i>	1	1	0	1	0	1
<i>Wielęcin</i>	1	1	0	0	0	1
<i>Wola Mystkowska</i>	1	1	1	0	0	1
<i>Wólka Somiankowska</i>	1	1	1	1	0	1
<i>Zdziebórz</i>	0	1	1	1	0	0

Źródło: opracowanie własne

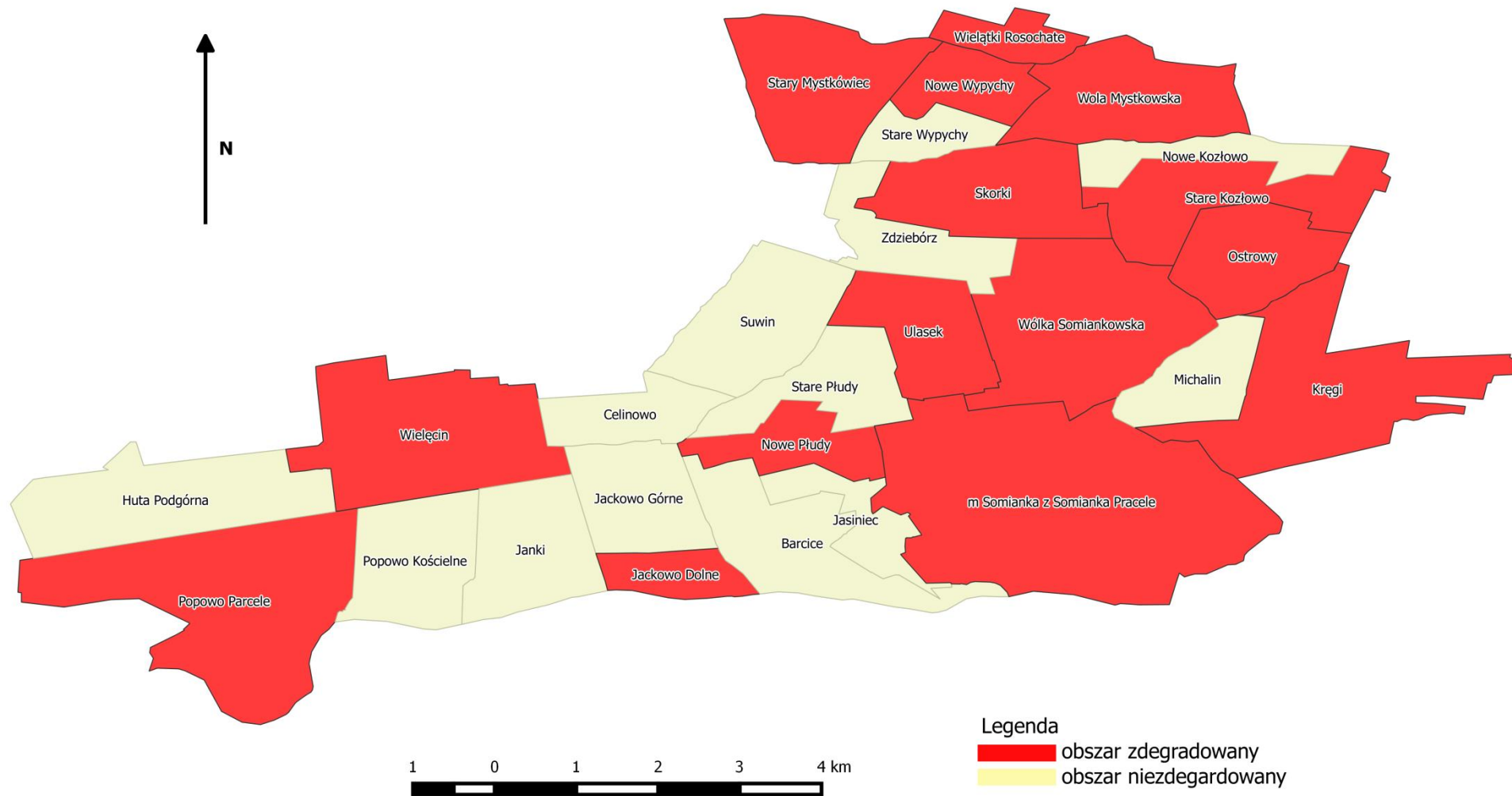
Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono w gminie Somianka piętnaście obszarów zdegradowanych, które przedstawiono w poniższej tabeli 25 i rys 3.

Tabela 25. Charakterystyka obszarów zdegradowanych.

OBSZARY ZDEGRADOWANE		
Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców [%]	Powierzchnia [%]
<i>Jackowo Dolne</i>	2,19	0,9
<i>Kręgi</i>	6,3	4,3
<i>Nowe Płudy</i>	2,79	1,8
<i>Nowe Wypych</i>	2,7	1,9
<i>Ostrowy</i>	3,51	2,8
<i>Popowo-Parcele</i>	3,74	7,9
<i>Skorki</i>	4,23	3,7

<i>m. Somianka z m. Somianka- Parcele</i>	12,75	10,2
<i>Stare Kozłowo</i>	4,66	3,6
<i>Stary Mystkówiec</i>	5,16	3,4
<i>Ulasek</i>	4,08	2,8
<i>Wielątki Rosochate</i>	2,08	1,1
<i>Wielęcín</i>	3,08	5,9
<i>Wola Mystkowska</i>	6,61	3,7
<i>Wólka Somiankowska</i>	4,98	6,1

Źródło: opracowanie własne

Rys.3. Mapa obszarów zdegradowanych w gminie Somianka.

Źródło: opracowanie własne

3. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców

W celu zapewnienia aktywnego udziału społeczeństwa w opracowywaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Somianka na lata 2016-2023, przeprowadzono badanie ankietowe mieszkańców gminy Somianka. Ankiety papierowe zostały rozdysponowane w całej gminie, a wersja elektroniczna została zamieszczona również na stronie internetowej gminy Somianka. Całe badanie trwało dwa tygodnie i otrzymano 15 wypełnionych ankiet. Tak niskie zainteresowanie mieszkańców może świadczyć o braku aktywności społecznej wśród mieszkańców oraz braku zaangażowania w proces poprawy warunków życia w gminie. Pełny proces partycypacji społecznej został opisany w rozdziale 15.

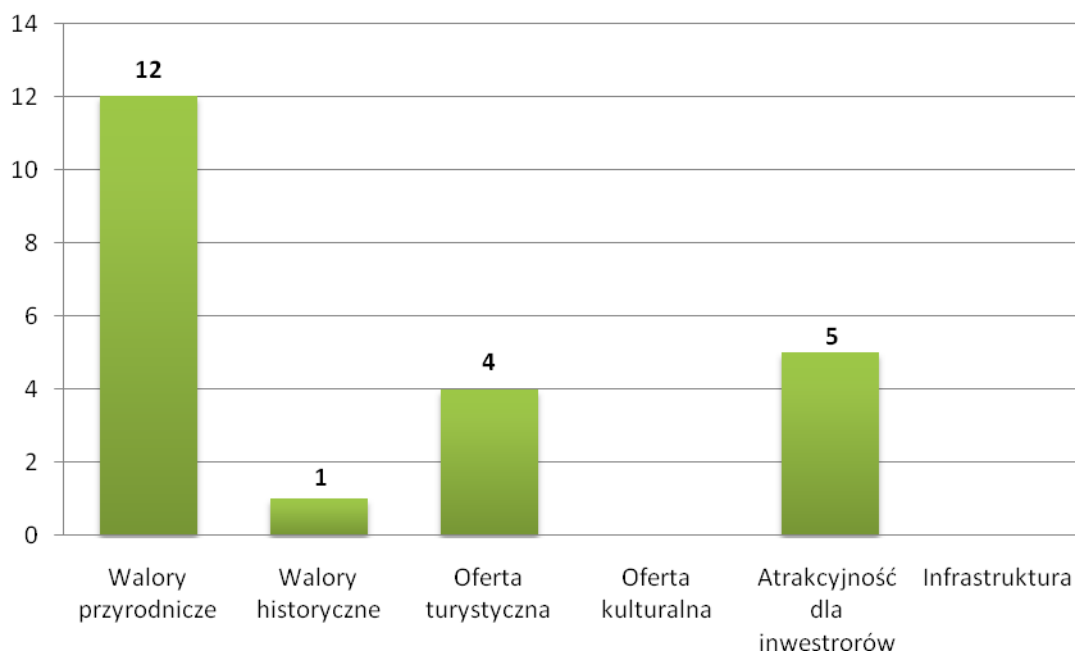
Badanie opinii społecznej miało na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców. Odpowiadali oni na pytania:

- Co stanowi o atrakcyjności gminy,
- Czy gmina wymaga rewitalizacji,
- Jakie obszary powinny zostać poddane rewitalizacji,
- Dlaczego te obszary są zdegradowane,
- Jakie problemy ekonomiczne, społeczne i związane z jakością życia występują na tych obszarach,
- Jakie przedsięwzięcia/inwestycje/projekty należałoby zrealizować w ramach rewitalizacji.

Osoby, które wzięły udział w badaniu jako najważniejszy czynnik wpływający na atrakcyjność gminy wymieniły walory turystyczne. Ważne ze względu na atrakcyjność gminy są również: atrakcyjność dla inwestorów i oferta turystyczna (wykres 13).

Zdecydowana większość ankietowanych osób uznało, że gmina Somianka zdecydowanie potrzebuje rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego poprzez realizację działań w zakresie rewitalizacji (wykres 14).

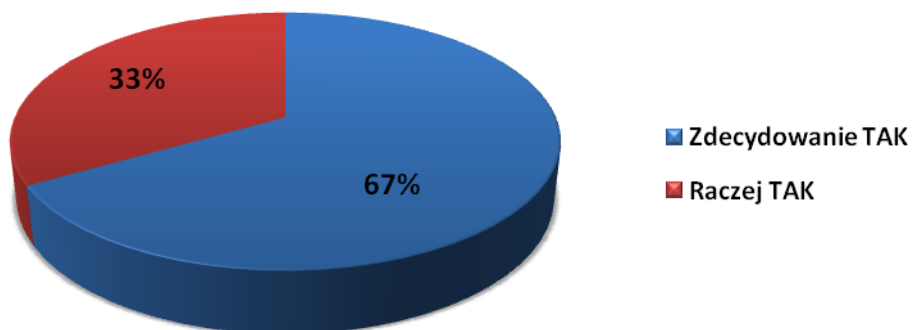
Co Pani/Pana zdaniem stanowi o atrakcyjności Gminy?

Wykres 13. Atrakcyjność gminy wg osób ankietowanych

Źródło: opracowanie własne

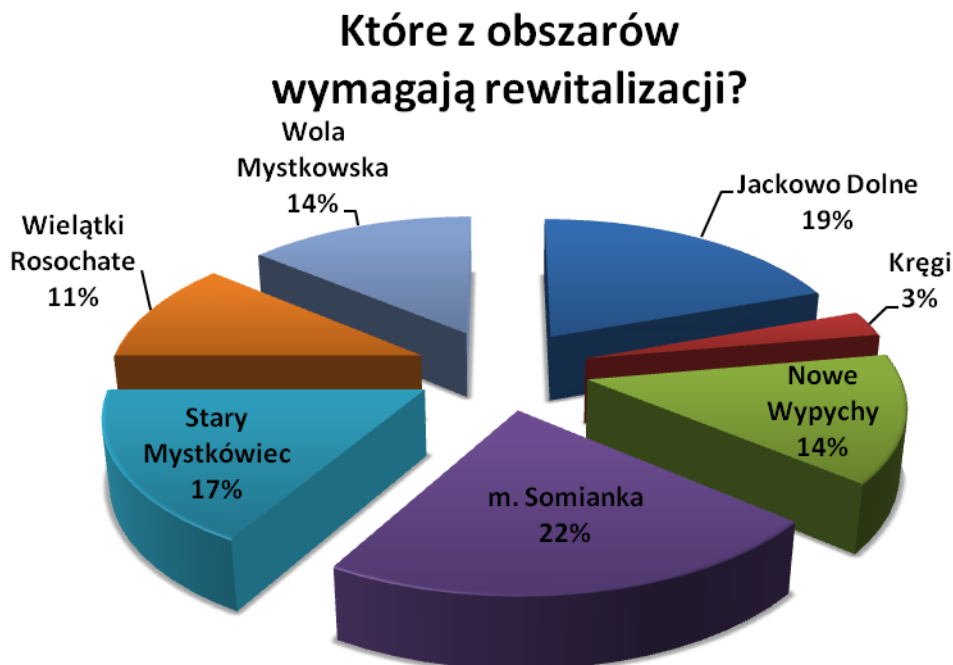
Czy Pani/Pana zdaniem Gmina potrzebuje rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego poprzez realizację działań w zakresie rewitalizacji?

Wykres 14. Opinia ankietowanych dotycząca potrzeby rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego gminy Somianka

Źródło: opracowanie własne

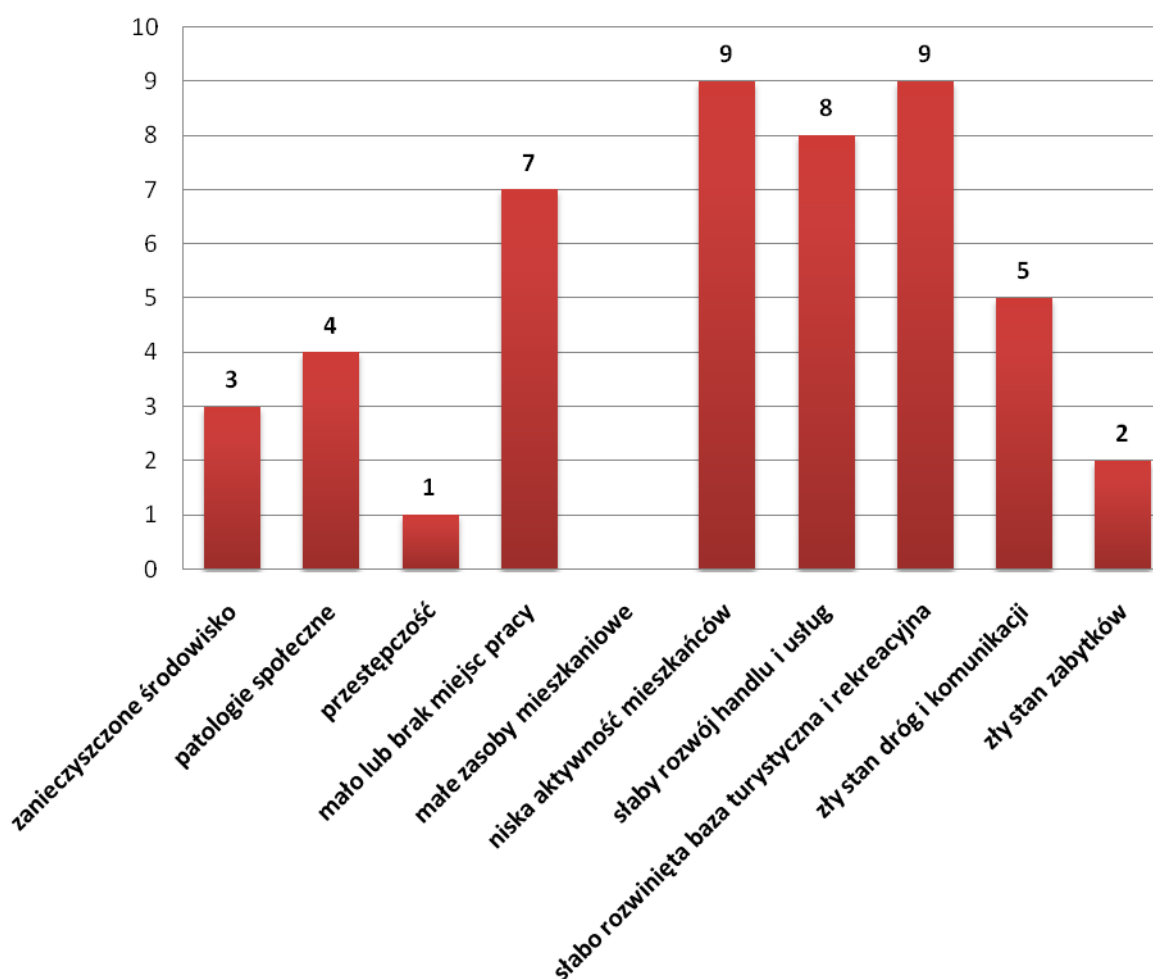
Wykres 15. Obszary, które wymagają rewitalizacji wg osób ankietowanych

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani mieszkańcy wskazali, że najbardziej rewitalizacji potrzebuje miasto Somianka. Następnie Jackowo Dolne, Stary Mystkówiec, Nowe Wypychy, Wola Mystkowska i Wielątki Rosochate, a sołectwo Kręgi wymaga rewitalizacji w najmniejszym stopniu (wykres 15).

Na wykresie 16 przedstawiono listę powodów, dlaczego wskazany w poprzednim pytaniu obszar gminy jest zdegradowany. Większość ankietowanych wskazało, że głównymi powodami są: niska aktywność mieszkańców i słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno-wypoczynkowa.

Dlaczego wskazany obszar Gminy jest zdegradowany?

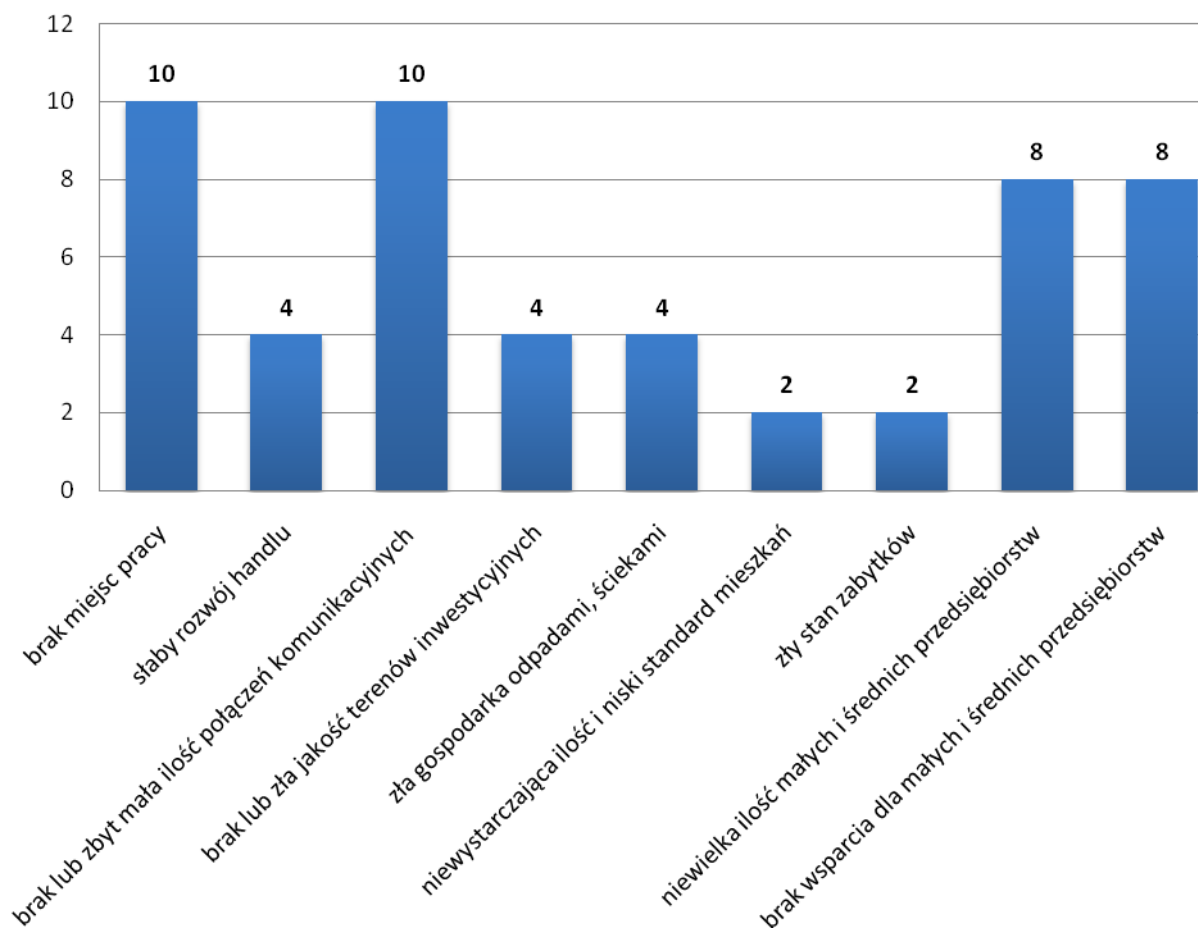
Wykres 16. Opinia ankietowanych odnośnie obszarów zdegradowanych

Źródło: opracowanie własne

Osoby, które wzięły udział w badaniu wymieniły, że najważniejszym problemem ekonomicznym w gminie jest brak miejsc pracy oraz brak lub zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych (wykres 17).

Natomiast spośród problemów społecznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji ankietowani wskazują głównie emigrację z gminy młodych i wykształconych osób, a także alkoholizm (wykres 18).

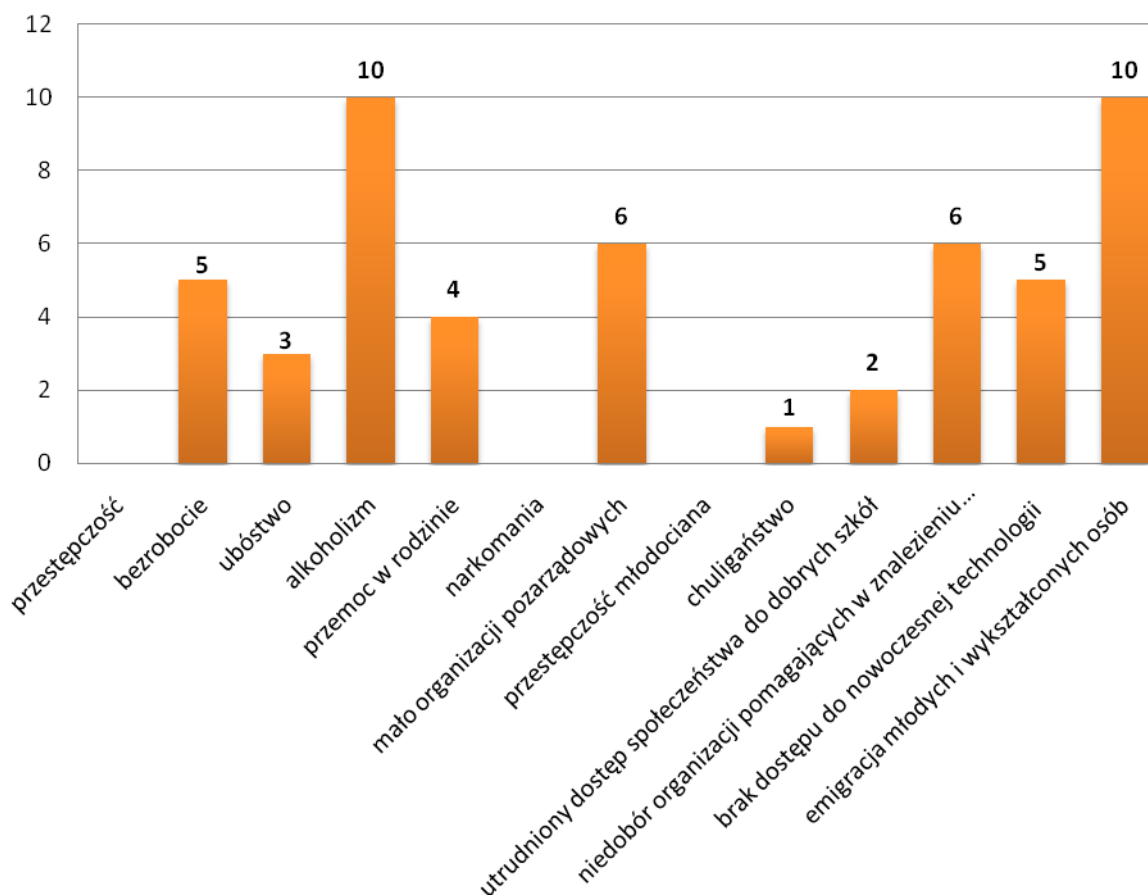
Jakie problemy ekonomiczne należy rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Wykres 17. Opinia ankietowanych na temat problemów ekonomicznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy społeczne należy rozwiązać w procesie rewitalizacji?

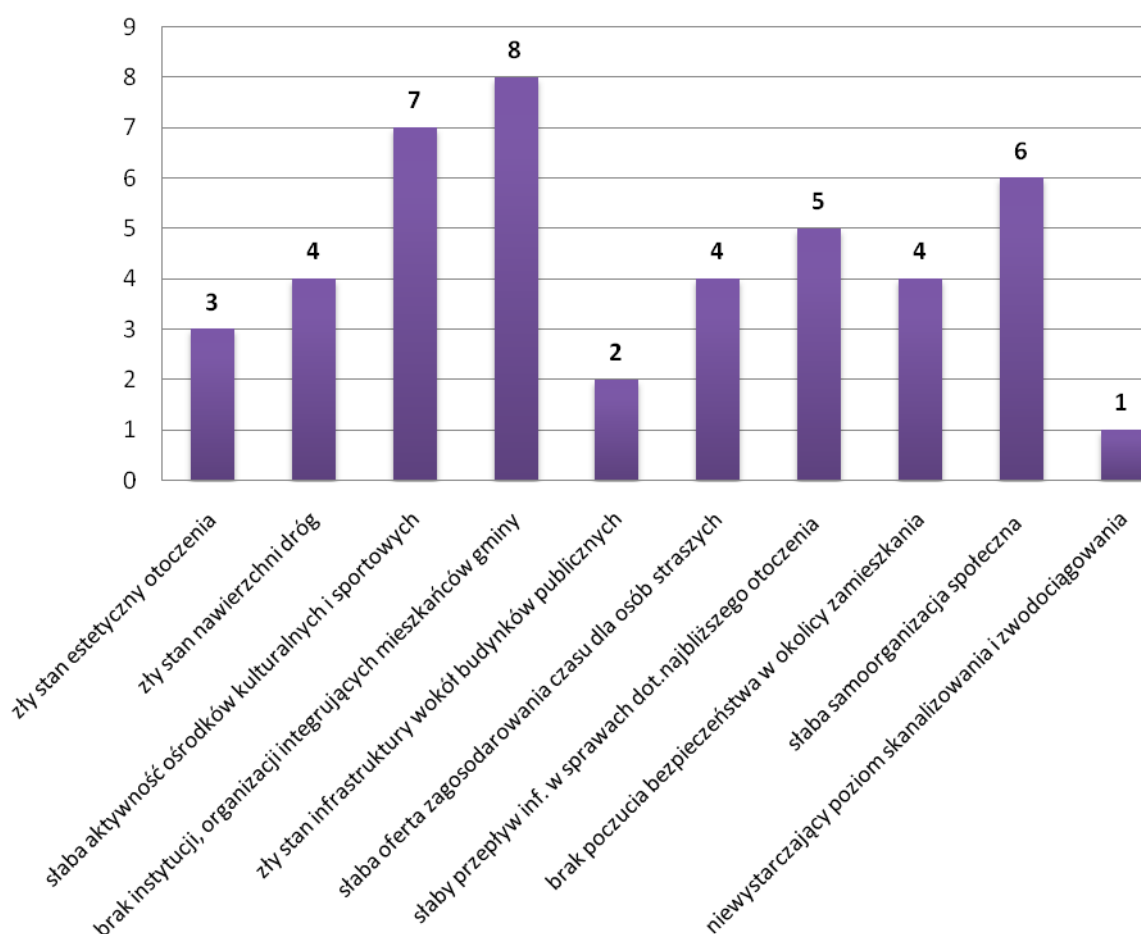

Wykres 18. Opinia ankietowanych na temat problemów społecznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani mieszkańcy uważają, iż najistotniejszym problemem wpływającym na jakość życia mieszkańców, który należy rozwiązać w procesie rewitalizacji jest brak instytucji, organizacji integrujących mieszkańców gminy oraz słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych w pobliżu miejsca zamieszkania (wykres 19).

Jakie problemy związane z jakością życia należy rozwiązać w procesie rewitalizacji?

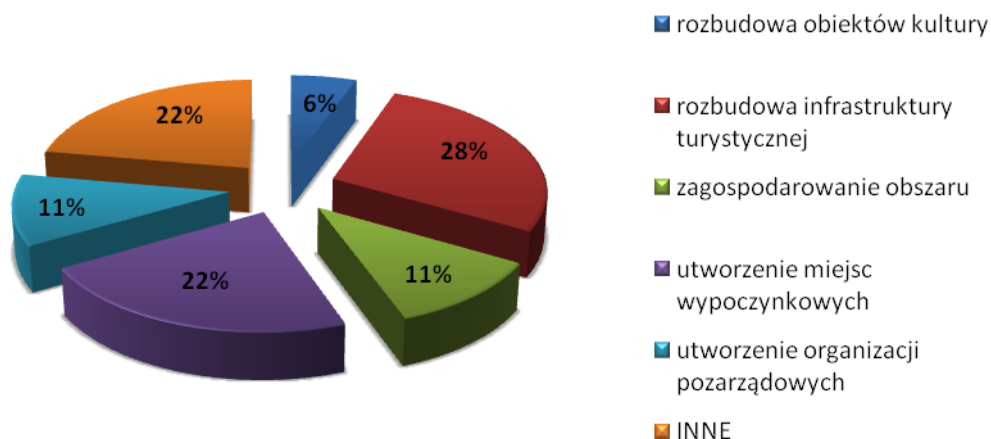

Wykres 19. Opinia ankietowanych na temat problemów związanych z jakością życia, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy, którzy brali udział w badaniu wskazali, że władze gminy Somianka powinny najbardziej skupić się na przedsięwzięciach i projektach inwestycyjnych dotyczących rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz utworzeniu miejsc wypoczynkowych. Natomiast w ramach projektów społecznych najważniejsze są wydarzenia integrujące mieszkańców oraz wsparcie przedsiębiorczości (wykres 20, wykres 21).

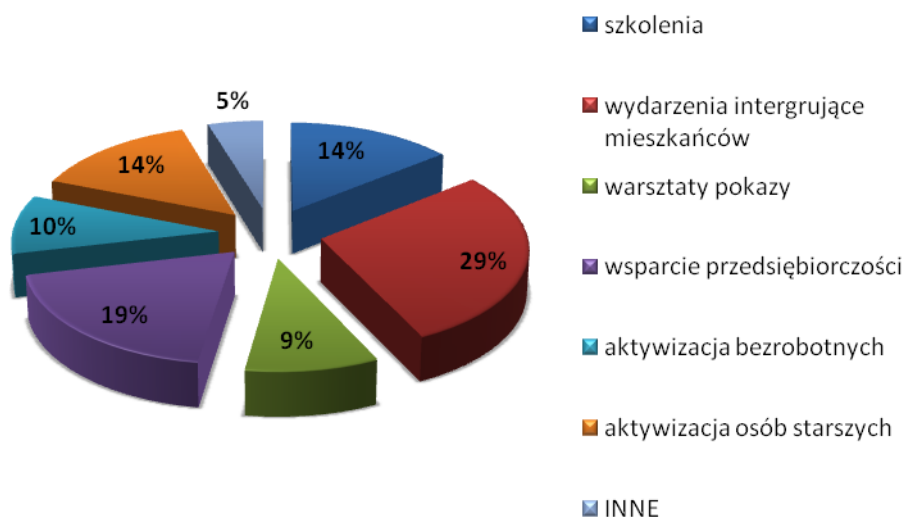
Proponowane przedsięwzięcia i projekty INWESTYCYJNE

Wykres 20. Proponowane przedsięwzięcia i projekty inwestycyjny wg osób ankietyowanych

Źródło: opracowanie własne

Proponowane przedsięwzięcia i projekty SPOŁECZNE

Wykres 21. Proponowane przedsięwzięcia i projekty społeczne wg osób ankietyowanych

Źródło: opracowanie własne

Ponadto osoby ankietowane również przedstawiały własne propozycje dotyczące przedsięwzięć/ inwestycji/ projektów inwestycyjnych i społecznych, które należałoby zrealizować w ramach programu rewitalizacji. Zostały one zestawione w tabeli 26.

Tabela 26. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych i społecznych

PRZEDSIĘWZIĘCIA / PROJEKTY	
INWESTYCYJNE	SPOŁECZNE
ścieżki rowerowe	kluby teatralne
umożliwienie dostępu do wody (przystani), molo, plaża gminna, przeprawa przez Bug - most	wydarzenia integrujące mieszkańców - dzień dziecka, grzybobranie, festyny, pikniki rodzinne, festiwale
rozwój agroturystyki	agroturystyka – wspieranie przedsiębiorczość na wsi
oczyszczalnie ścieków	organizacja czytelnictwa
naprawa nawierzchni i budowa chodników	szkolenia: przygotowujące do zawodu, dające pracę np. kierowcy kat. C, koparki, wózków widłowych
rozwój fotowoltaiki	kursy tańca towarzyskiego
rozbudowa GOK	aktywizacja osób starszych: kluby gospodyń wiejskich, kluby seniora
utworzenie organizacji pozarządowych – kluby sportowe	kursy dla osób bezrobotnych
boiska do piłki nożnej z pełnowymiarową bieżnią w Somiance i Woli Mystkowskiej, siłownia na wolnym powietrzu	zajęcia sportowe i taneczne
progi zwalniające w pobliżu placu w Somiance i wokół ośrodka zdrowia i przy szkołach	poznawanie historii regionu, obiektów kulturalnych, obiektów kultu religijnego
pomniki upamiętniające historię	nauka gry na instrumentach
stworzenie połączeń (typu mały bus), które będą kursowały po całej gminie	wsparcie przedsiębiorczości - ulgi, promocja lokalnych przedsiębiorców
inwestycje typu sanatorium, SPA, odnowa biologiczna	wydarzenia sportowe, zawody, biegi, mecze
ośrodki wczasowe, budowa nowej infrastruktury turystycznej	imprezy patriotyczne

większa aktywność w współpracy z LGD	propagowanie dawnych tradycji i zwyczajów
remont zabytkowego kościoła w Barcicach	kursy: z zarządzania dla młodych przedsiębiorców oraz z hotelarstwa i gastronomi

Źródło: opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji

Po całościowym zapoznaniu się z otrzymanymi wynikami z przeprowadzonych analiz ilościowych i jakościowych sytuacji kryzysowej w gminie Somianka, a także oczekiwaniami i potrzebami rewitalizacyjnymi, wybrano obszar rewitalizacji, na którym stwierdzono kumulację negatywnych zjawisk i problemów, a jednocześnie działania na tych obszarach przyczynią się do poprawy warunków życia w całej gminie, dzięki czemu możliwe będzie dotarcie do jak największej grupy odbiorców.

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi zapisami *Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*:

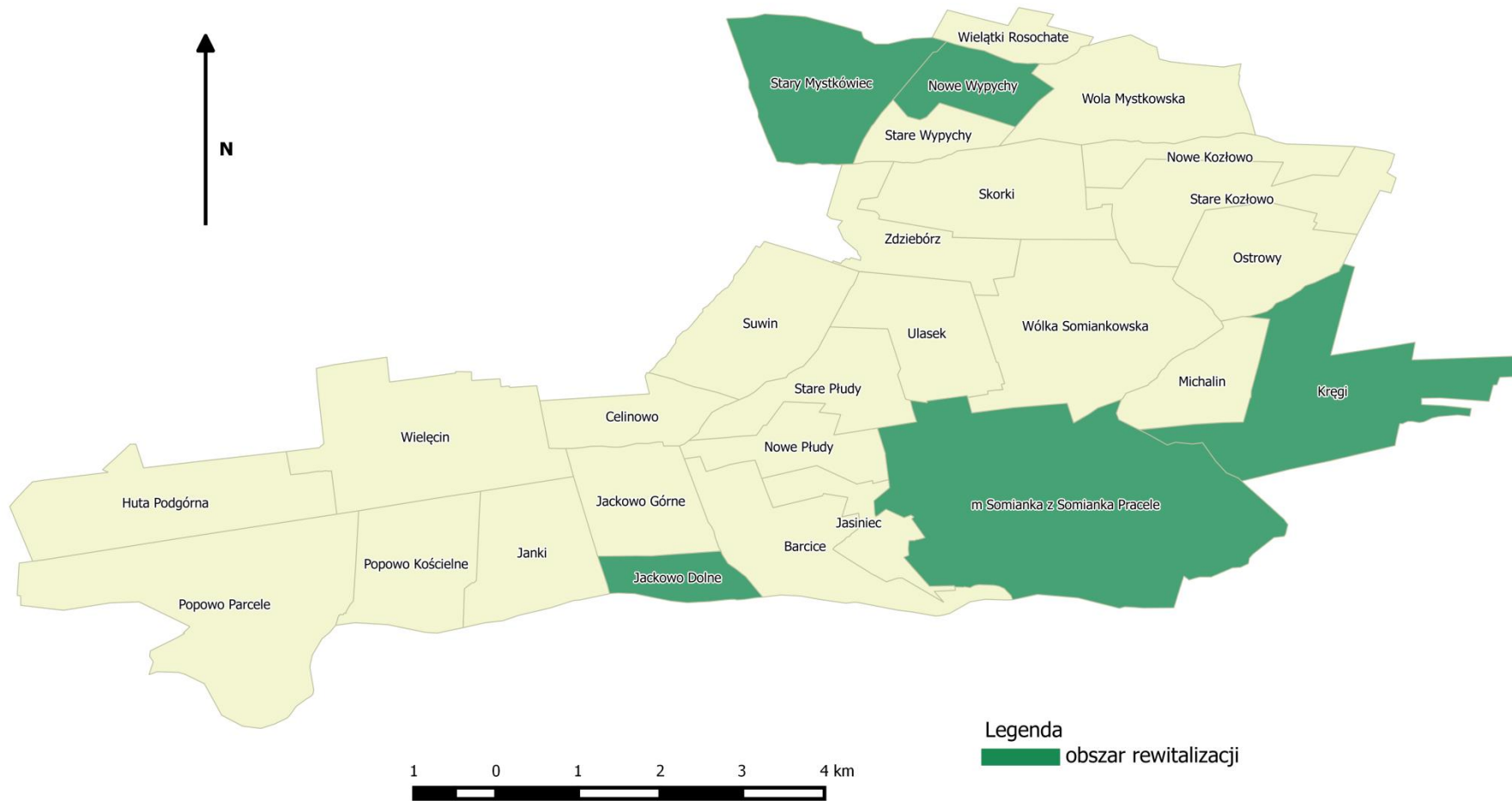
- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego; obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W związku z powyższym obszar rewitalizacji został doprecyzowany na podstawie konsultacji z przedstawicielami administracji publicznej, a także z mieszkańcami gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zamieszkuje 1 625 osób, co stanowi **29,1%** ludności gminy Somianka. Tereny obszaru rewitalizacji obejmują 2 344,9 ha i stanowią tym samym **19,9%** powierzchni całej gminy (rys. 4). Obszar rewitalizacji obejmuje następujące podobszary:

- Jackowo Dolne
- Kręgi
- Nowe Wypychy
- Somianka
- Stary Mystkówiec

Rys.4. Mapa obszarów rewitalizacji w gminie Somianka

Źródło: opracowanie własne

Na wybranym obszarze rewitalizacji stwierdzono zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz gospodarczej. Na wybór powyżej przedstawionych podobszarów spośród pozostałych piętnastu obszarów zdegradowanych wpłynął m.in. wskaźnik – liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców, które przekraczała wartość średnią dla całej gminy Somianka. Kolejną przesłanką do wyboru podobszarów rewitalizacji były wyższe wartości wskaźników: liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa na 1 000 mieszkańców niż średnia dla całej gminy. Osoby korzystające z pomocy społecznej w dużej mierze są narażone na wykluczenie społeczne. Beneficjentami planowanych przedsięwzięć będą głównie dzieci i młodzież, a także rodziny żyjące w trudnych warunkach socjalno-bytowych, dzięki czemu ograniczone zostanie zjawisko marginalizacji osób z trudną sytuacją finansową. Dodatkowymi wskaźnikami, które jednocześnie wskazywały na niski poziom edukacji, w wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, były tylko nieznacznie wyższe od średniej dla całej gminy, wyniki sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego. Wiąże się to z silną potrzebą rozwoju bazy edukacyjnej.

Dodatkowo przy wyborze obszaru rewitalizacji uwzględniono wyniki ankietyzacji mieszkańców gminy, a także zgłaszane uwagi i wnioski na spotkaniu otwartym w ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych. Ankietowani i osoby obecne na spotkaniu wskazywali na potrzebę objęcia programem rewitalizacji sołectw Jackowo Dolne, Somianka, Nowe Wypychy, Stary Mystówiec i Kręgi. Mieszkańcy i inni interesariuszy za obszar zdegradowany uznawali obszar, na którym stwierdzono m.in. słabo rozwiniętą bazę turystyczną i rekreacyjno-wypoczynkową, a także niską aktywność mieszkańców. W czasie spotkań podkreślali oni również, iż konieczne są zmiany infrastruktury, związanej z działalnością kulturową i sportową na terenie gminy. Mieszkańcy przy pomocy ankiet, a także podczas spotkania otwartego przedstawili także swoje propozycje przedsięwzięć i projektów inwestycyjnych i społecznych, które w dużej mierze dotyczą działań zwiększających ofertę kulturalną, sportową, turystyczną gminy i integrującą mieszkańców. Zwracali również uwagę na potrzebę prowadzenia szkoleń i kursów dla osób bezrobotnych. Propozycje te zostały wzięte pod uwagę przy planowaniu przedsięwzięć, mających na celu zmniejszenie stwierdzonej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji.

Kolejną przesłanką do wyznaczenia obszaru rewitalizacji był jego potencjał w zakresie pełnienia przez niego funkcji społecznej, w tym kulturalno-usługowej w gminie Somianka. Przeprowadzając analizę czynników wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających na poziom

rozwoju podobszarów w stosunku do poprawy sytuacji na terenie całej gminy wzięto pod uwagę cechy przestrzenno-funkcjonalne terenów zamieszkałych oraz ich możliwości nowego zagospodarowania przestrzennego i nadania im nowych funkcji. Analiza wskazała na najwyższy potencjał obszaru rewitalizacji ze względu na:

- pełnienie funkcji centrum administracyjno-usługowego gminy,
- koncentrację działań społecznych i kulturalnych na terenie całej gminy,
- lokalizację obiektów o potencjale edukacyjno-wychowawczym,
- potencjalną liczbę obiektów w przestrzeni publicznej, które mogą zostać poddane działaniom rewitalizacyjnym, wpływającym na podniesienie jakości życia mieszkańców.

5. Identyfikacja potrzeb rewitalizacji

Cele rewitalizacji, cele operacyjne wraz z kierunkami działań, ujętymi w Programie Rewitalizacji Gminy Somianka na lata 2016-2023 zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej gminy i są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Po zakończonej analizie, uwzględniającej kwestie wypracowane w procesie konsultacji społecznych i procesów włączających interesariuszy, określono następujące potrzeby rewitalizacyjne:

- rozwój bazy edukacyjnej, w tym świetlic środowiskowych,
- zwiększenie aktywności mieszkańców oraz integracji osób narażonych na wykluczenie społeczne,
- podniesienie oferty kulturalno-sportowej w gminie,
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.

W Programie Rewitalizacji Gminy Somianka na lata 2016-2023 wyróżniono dwa cele rewitalizacji, kładące nacisk w szczególności na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Każdy z przyjętych celów został rozpisany na cele szczegółowe i kierunki działań, wskazujące rodzaje przedsięwzięć, które należy zrealizować w procesie rewitalizacji.

Rozbudowa infrastruktury kulturalno-sportowej, w tym remont pałacu w Kręgach i kompleksu dworskiego w Starym Mystkowcu, a także budowa boiska sportowego znajduje

uzasadnienie w potrzebie, jaką jest wzmocnienia integracji i aktywności społecznej mieszkańców gminy poprzez zagospodarowanie wolnego czasu mieszkańców, a także ich uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-sportowych, organizowanych przez gminę Somianka.

Planowana budowa i remont budynków świetlicy środowiskowej w Kręgach i Jackowie Dolnym odpowiadają na potrzeby rozwoju bazy edukacyjnej, w tym podniesienia oferty edukacyjno-szkoleniowej dla dzieci i młodzieży.

Termomodernizacje budynków publicznych, w tym budynku przedszkola w Nowych Wypychach, Zespołu Szkół w Somiance i Urzędu Gminy przyczynią się do poprawy ich stanu technicznego, a zagospodarowane tereny wokół nich wpłyną na zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.

6. Cele rewitalizacji

Określono cel główny rewitalizacji stanowiący punkt odniesienia dla pozostałych celów szczegółowych:

CEL GŁÓWNY

Poprawa warunków życia mieszkańców gminy poprzez działania sprzyjające rozwojowi społecznemu i zawodowemu oraz wzmacniające więzi społeczne.

Cele rewitalizacji oraz kierunki rozwoju obszarów rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym.

Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej

Cel operacyjny 1.1. Rozwój systemu wychowania oraz rozwoju dziecka

Cel operacyjny 1.2. Rozwój kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców

Cel operacyjny 1.4. Rozwój kompetencji osób zagrożonych marginalizacją zawodową

Cel operacyjny 1.5. Poprawa warunków oraz bazy kulturalno-sportowej, umożliwiającej rozwój aktywności mieszkańców gminy

Kierunki działań:

- rozwój kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży
- zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie atrakcyjnych zajęć
- organizacja wydarzeń okolicznościowych i kulturowych
- realizowanie programów i projektów aktywizacji społecznej osób najbardziej potrzebujących (warsztaty, szkolenia)
- rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- promocja kulturalna gminy

Cel rewitalizacji 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców

Cel operacyjny 2.1. Modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej

Cel operacyjny 2.2. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych

Cel operacyjny 2.3. Poprawa stanu środowiska

Kierunki działań:

- remonty budynków użyteczności publicznej
- zagospodarowanie terenów objętych działaniami rewitalizacyjnymi (mała architektura, nowe oświetlenie, wymiana nawierzchni)
- rozbudowa infrastruktury kulturalno-turystycznej i sportowej

Głównymi beneficjentami działań podjętych w ramach wyznaczonych celów rewitalizacji będą:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym szczególności dzieci i młodzież, a także osoby starsze

- mieszkańcy całej Gminy,
- przedsiębiorcy i potencjalni inwestorzy,
- osoby bezrobotne,
- osoby korzystające z pomocy społecznej.,
- jednostki samorządu terytorialnego.

7. Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie zdiagnozowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji sformułowano wizję stanu obszaru jako planowany efekt oraz pożądany stan rewitalizacji, przy jednoczesnym osiągnięciu jej celów oraz odpowiadającym im kierunkom działań:

WIZJA

Gmina Somianka to atrakcyjne miejsce, cechujące się wysoką aktywnością społeczną mieszkańców oraz rozwiniętą ofertą edukacyjno-kulturalną i zmodernizowaną infrastrukturą techniczną.

Wizja podobszarów wyznaczonych do rewitalizacji w gminie Somianka, określająca ich stan za kilka najbliższych lat powstała jako suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji na etapie przygotowywania niniejszego opracowania oraz przewidywanych inwestycji i przedsięwzięć społecznych, planowanych do realizacji przez instytucje publiczne oraz reprezentantów sektora społecznego.

Wyznaczony obszar po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych, w tym wdrożenie planowanych przedsięwzięć i inwestycji, jest obszarem, który został uzdrowiony. Nastąpiło w nim ożywienie w sferze społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i walorów przyrodniczych Gminy.

W wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zmniejszyła się zdiagnozowana sytuacja kryzysowa. Podobszary te to przestrzeń dogodnych warunków życia dla mieszkańców,

a także teren kumulacji pozytywnej energii. Wysoki standard techniczny budynków publicznych (Urzędu Gminy, Przedszkola w Nowych Wypychach i Zespołu Szkół w Somiance-Parcele) po przeprowadzonych modernizacjach wpłynął na podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej w gminie i zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do środowiska. Równocześnie utworzona została nowa przestrzeń publiczna (targowisko w miejscowości Somianka-Parcele), która przyciąga lokalnych przedsiębiorców i wpływa na rozwój usług handlowych w gminie.

Przeprowadzony remont i budowa świetlic środowiskowych przyczyniły się do wzbogacenia oferty zagospodarowania wolnego czasu, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, natomiast dzięki budowie boiska sportowego zwiększyła się także ich aktywność sportowa.

Nastąpiła również poprawa warunków turystycznych gminy po przeprowadzonych remontach pałacu w Kręgach i kompleksu dworskiego w Starym Mystkowcu. Oba obiekty przyciągają turystów spoza Gminy, jak i samych jej mieszkańców ze względu na ich wysokie walory historyczne i kulturowe.

Dzięki przedsięwzięciom zrealizowanym przez Gminny Ośrodek Kultury z partnerem społecznym, którym była Gmina Somianka nastąpił wzrost integracji społecznej wśród mieszkańców, a także rozwój ich kompetencji społeczno-zawodowych, poprzez uczestnictwo w programach i projektach aktywizacji społecznej osób najbardziej potrzebujących (warsztaty, szkolenia).

8. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Projekty rewitalizacyjne zostały wyznaczone na obszarach rewitalizacji. Główny cel, który dzięki realizacji tych projektów powinien zostać osiągnięty to poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych oraz całej gminy. Zestawienie projektów rewitalizacyjnych w gminie Somianka zaprezentowano poniżej.

PRZEDSIĘWZIĘCIE I	
Nazwa	<i>Zwiększenie integracji społecznej mieszkańców Gminy Somianka</i>
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i

	marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.3 i 1.4)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna
Przedsięwzięcia powiązane	II, III, V, VIII, X, XII, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Poprawa jakości życia w gminie • Poprawa oferty kulturowo-edukacyjnej gminy • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjazdy integracyjne • Organizacja przedsięwzięć angażujących mieszkańców • Utworzenie miejsc spotkań oraz umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego
Szacunkowa wartość projektu	45 600 zł RPO WM-do 80%, budżet gminy – 10%, środki prywatne-10%, inne –do5%
Okres realizacji	2017 r.
Produkt	Liczba zorganizowanych wyjazdów integracyjnych – 6 szt. Liczba zorganizowanych zajęć umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego – 4 szt
Rezultat	Liczba osób biorących udział w wyjazdach – 300 os. Liczba osób biorących udział w zajęciach – 80 os.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE II	
Nazwa	<i>Działania skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej</i>
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka/ Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Nasza Gmina Somianka”
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.1, 1.2 i 1.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna

Przedsięwzięcia powiązane	I, III, V, VIII, X, XII, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Poprawa jakości życia w gminie • Poprawa oferty kulturowo-edukacyjnej gminy • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja dzieci i młodzieży wiejskiej • Kolonie • Zajęcia kulturalne dla dzieci i młodzieży • Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży
Szacunkowa wartość projektu	60 000 zł RPO WM- do 80%, budżet gminy, środki prywatne -20%, FSUSR – 600 zł do dziecka, inne – do 5%
Okres realizacji	2017 r.
Produkt	Liczba zorganizowanych wyjazdów – 7 szt. Liczba zorganizowanych zajęć umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego – 3 szt.
Rezultat	Liczba osób biorących udział w wyjazdach – 7 os. Liczba osób biorących udział w zajęciach – 3 os.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE III	
Nazwa	<i>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</i>
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.3 i 1.4)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, V, VIII, X, XII, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Poprawa jakości życia w gminie • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu • Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy

Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia łamiące stereotypy • Szkolenia dla bezrobotnych • Szkolenia dla rolników • Zapewnienie równego dostępu do kultury, edukacji i rekreacji
Szacunkowa wartość projektu	6 800 PROW 2014-2020 – 63,63%, budżet gminy-36,37%, środki prywatne do 5%, inne- do 2%
Okres realizacji	2017 r.
Produkt	Liczba zorganizowanych szkoleń – 8 szt.
Rezultat	Liczba osób biorących udział w szkoleniach – 35 os.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE IV	
Nazwa	<i>Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Somianka w m. Somianka Parcele</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Somianka-Parcele
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	V, VIII, IX
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Poprawa stanu środowiska, w tym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Ocieplenie ścian zewnętrznych • Wymiana szyb na parterze na antywłamaniowe • Zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez ułożenie kostki brukowej, nasadzenie zieleni
Szacunkowa wartość projektu	400 000,00 zł (środki własne, dotacje: PROW, WFOŚiGW, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2</i>)

	środki własne, dotacje: PROW – 63,63%, WFOŚiGW- do 80%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2- do 80%</i>
Okres realizacji	III kw. 2017 - IV kw. 2017
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 3 160 m ²
Rezultat	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej - 7% GJ/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE V	
Nazwa	<i>Budowa targowiska w Somiance-Parcele</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Somianka-Parcele
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, IV, IX
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie się liczby obiektów użyteczności publicznej • Wzrost integracji społecznej • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Wyburzenie starych budynków • Budowa zamkniętej hali targowiskowej w wymiarach 48x9m • Budowa otwartej wiaty o wymiarach 48x3m • Utwardzenie placu z kostki • Odwodnienie placu
Szacunkowa wartość projektu	1 350 000,00 zł (środki własne, dotacje: RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 6.2</i>) (środki własne, dotacje: RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 6.2- do 80%, PROW 2014-2020-63,63%</i>)
Okres realizacji	I kw. 2017 - II kw. 2019
Produkt	Liczba obiektów poddanych działaniom rewitalizacji – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 6 900 m ²

Rezultat	Liczba osób korzystająca z targowiska – 500 osób/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE VI	
Nazwa	<i>Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Somiance</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Somianka
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	IX
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Poprawa stanu środowiska, w tym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Ocieplenie ścian zewnętrznych • Odnowienie elewacji
Szacunkowa wartość projektu	400 000,00 zł (środki własne, PROW, LGD WFOŚiGW, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2</i>) (środki własne, PROW, LGD – 63,63%WFOŚiGW- do 80%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2- do 80%</i>)
Okres realizacji	III kw. 2017 - IV kw. 2017
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 1,5 ha
Rezultat	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 15%
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE VII	
Nazwa	<i>Odrestaurowanie pałacu w Kręgach</i>

Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	miejsowość Kręgi
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	IX, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Poprawa warunków turystycznych gminy • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<p>Modernizacja zabytkowego obiektu polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonaniu wzmocnienia ścian fundamentowych wraz z wykonaniem hydroizolacji fundamentów • ułożenie podłogi z desek na podwyższony ruszcie drewnianym • wykonanie tynków zewnętrznych • remont schodów zewnętrznych • odtworzenie kolorystki na elewacji. <p>Obecnie pałac pełni funkcję edukacyjną- znajduje się w nim szkoła. Pałac jest również udostępniony do zwiedzania.</p>
Szacunkowa wartość projektu	700 000,00 zł (środki własne, RPO Mazowieckie 2014-2020 – Działanie 5.3) (środki własne, RPO Mazowieckie 2014-2020 – Działanie 5.3- 80%)
Okres realizacji	I kw. 2017 - IV kw. 2017
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji – 1 szt.
Rezultat	Liczba osób korzystających z obiektu – 76 osób/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE VIII	
Nazwa	<i>Remont budynku świetlicy środowiskowej w Kręgach</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Kręgi

Realizowane cele PR	Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.1, 1.2, 1.3) Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, IV, IX, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana poszycia dachu • Wymiana okien i drzwi • Ocieplenie ścian zewnętrznych • Remont wewnątrz budynku (ściany, podłoga) • Zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez nasadzenie zieleni • Wyposażenie świetlicy w stoliki, krzesła, sprzęt komputerowy
Szacunkowa wartość projektu	300 000,00 zł (środki własne, PROW, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 9.2.1</i>) (środki własne, PROW-63,63%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 9.2.1- do 80%</i>)
Okres realizacji	III kw. 2017 - II kw. 2018
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom rewitalizacyjnym – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 1,2 ha
Rezultat	Liczba osób korzystająca ze świetlicy – 150 osób/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE IX	
Nazwa	<i>Termomodernizacja budynku przedszkola w Nowych Wypychach</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Nowe Wypychy
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)

Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	IV, V, VI, VII, VIII, XI, XII
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Poprawa stanu środowiska, w tym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana okien • Ocieplenie ścian zewnętrznych • Wymiana pieca
Szacunkowa wartość projektu	150 000,00 zł (środki własne, PROW, LGD WFOŚiGW, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2</i>) (środki własne, PROW, LGD – 63,63%, WFOŚiGW - do 80%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 4.2-do 80%</i>)
Okres realizacji	III kw. 2018 - IV kw. 2018
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 0,97 ha
Rezultat	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 25 %
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE X	
Nazwa	<i>Budowa świetlicy wiejskiej w Jackowie Dolnym</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka / Stowarzyszenie Społeczno Kulturalne "Nasza Gmina Somianka"
Lokalizacja	Miejscowość Jackowo Dolne
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.1, 1.2, 1.3) Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej

	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowego budynku świetlicy wraz z wszystkimi mediami (elektryką, centralnym ogrzewaniem, kanalizacją, itp.) • Zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez wyrównanie terenu i zasianie trawy • Budowa ogrodzenia
Szacunkowa wartość projektu	450 000,00 zł (środki własne, PROW, LGD, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 9.2.1</i>) (środki własne, PROW, LGD-63,63%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 9.2.1-do 80%</i>)
Okres realizacji	II kw. 2017 - I kw. 2018
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom rewitalizacyjnym – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 3 027 m ²
Rezultat	Liczba osób korzystająca ze świetlicy – 150 osób/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE XI	
Nazwa	<i>Remont kompleksu dworskiego w Starym Mystkowie</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Stary Mystków
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2, 2.3)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa
Przedsięwzięcia powiązane	IX, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej • Poprawa warunków turystycznych gminy • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Odtworzenie zabytkowego kompleksu dworskiego • Prace konserwatorsko zabytkowe polegające na wymianie dachu budynku, remoncie wewnątrz budynku oraz montażu c.o.

Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł (środki własne, PROW, LGD WFOŚiGW, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 5.3</i>) (środki własne, PROW, LGD -63,63%WFOŚiGW- do 80%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 5.3- do 80%</i>)
Okres realizacji	III kw. 2018 - III kw. 2019
Produkt	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji – 1 szt.
Rezultat	Liczba osób korzystających z obiektu po modernizacji – 150 os.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE XII	
Nazwa	<i>Budowa boiska sportowego w Starym Mystkowcu</i>
Podmiot realizujący	Gmina Somianka
Lokalizacja	Miejscowość Stary Mystkówiec
Realizowane cele PR	Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.5) Cel strategiczny 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców (cel operacyjny 2.1, 2.2)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna, sfera techniczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, IX, XIII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej • Wzrost zainteresowania mieszkańców aktywnością fizyczną • Zwiększenie się liczby osiągnięć sportowych odnotowanych wśród młodzieży
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa boiska do gry w piłką nożną • Budowa ogrodzenia • Budowa oświetlenia • Budowa zaplecza szatniowego
Szacunkowa wartość projektu	450 000,00 zł (środki własne, PROW, LGD, Ministerstwo Sportu, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 6.2</i>) (środki własne, PROW, LGD-63,63%, Ministerstwo Sportu – do 60%, RPO Mazowieckie 2014-2020 – <i>Działanie 6.2- do 80%</i>)
Okres realizacji	III kw. 2018 - III kw. 2019

Produkt	Liczba obiektów poddanych działaniom rewitalizacyjnym – 1 szt. Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi – 800 m ² Długość nowego ogrodzenia terenu - 400 m
Rezultat	Liczba osób korzystająca z infrastruktury sportowo-rekreacyjnej – 150 osób/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

9. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to działania o szczególnym charakterze społecznym, edukacyjnym, naukowym oraz kulturalnym, które wynikają z programu rewitalizacji i są logicznie powiązane z celami rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w gminie Somianka zestawiono poniżej.

PRZEDSIĘWZIĘCIE XIII	
Nazwa	<i>Działania kulturalno-edukacyjne dla mieszkańców gminy</i>
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.3 i 1.4)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, VII, X, XI, XII, XIV
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Poprawa jakości życia w gminie • Poprawa oferty kulturowo-edukacyjnej gminy • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja imprez kulturalnych • Organizacja warsztatów i zajęć dodatkowych dla mieszkańców • Organizacja wydarzeń artystycznych • Zajęcia kulturalne dla dzieci i młodzieży
Szacunkowa wartość projektu	30 000 zł RPO WM- do 80%, PROW 2014-2020 – 63,63%, budżet gminy-20%, dotacja z Urzędu Marszałkowskiego-80%, środki prywatne do 5%, inne -do 2%
Okres realizacji	2017 r.
Produkt	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych – 4 szt. Liczba zorganizowanych warsztatów i zajęć dodatkowych dla mieszkańców – 8 szt. Liczba zorganizowanych wydarzeń artystycznych – 200 szt.

Rezultat	Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych – 500 os. Liczba osób biorących udział w warsztatach i zajęciach dodatkowych – 10 os. Liczba osób biorących udział w wydarzeniach artystycznych – 200 os.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

PRZEDSIĘWZIĘCIE XIV	
Nazwa	<i>Organizacja wydarzeń kulturalnych w gminie Somianka</i>
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka
Realizowane cele PR	Cel rewitalizacji 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej (cel operacyjny 1.3 i 1.4)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna
Przedsięwzięcia powiązane	I, II, III, VII, VIII, X, XI, XII, XIII
Cel przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej mieszkańców • Poprawa jakości życia w gminie • Promocja gminy • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja walorów naturalnych • Organizacja wydarzeń kulturalnych o znaczeniu regionalnym • Promocja produktów lokalnych
Szacunkowa wartość projektu	46 000 zł PROW 2014-2020-63,63%, budżet gminy-36,37%, środki prywatne- do 5%, inne-do2%
Okres realizacji	2017 r.
Produkt	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych – 2 szt.
Rezultat	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach artystycznych – 100 os. (bezpośrednio) – 1 000 os. (pośrednio)
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

10. System wdrażania Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji dla gminy Somianka ma charakter operacyjny i identyfikuje organizacyjne struktury wdrażające planowane cele rewitalizacji i operacyjne, kierunki działań oraz przedsięwzięcia.

Realizację Programu Rewitalizacji powierza się Wójtowi Gminy Somianka poprzez działania wspomagające Rady Gminy i Urzędu Gminy. Utworzony zostanie Zespół Projektowy składający się z:

1. Kierownik projektu - odp. za osiągnięcie celów projektu. Obowiązki m.in.: planowanie projektu, ustalenie standardów i zasad, zarządzanie: czasem, kosztami, zakresem, jakością, przepływem informacji między członkami ZP, planowanie pracy ZP i jej rozliczanie, nadzór nad prawidłową realizacją działań informacyjno-promocyjnych.

2. 2 Koordynatorzy projektu - prowadzenie dok. projektu, kontakty z instytucją finansującą realizację projektu, przygotowywanie wniosków o płatność i sprawozdań, koordynacja działań wg harmonogramu projektu, działań promocyjnych, zawieranie umów z wykonawcami, organizacja spotkań, współpraca przy: realizacji projektu, prowadzeniu dokumentacji, monitoringu, sprawozdawczości i raportowaniu projektu.

ZP tworzyć będą specjaliści w zakresie pozyskiwania i rozliczania środków, z wieloletnim doświadczeniem w koordynacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Na każdym z poziomów, w proces wdrażania założeń Programu Rewitalizacji zaangażowane będą ponadto następujące podmioty: Gminny Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Nasza Gmina Somianka”, a także mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej gminy, lokalni aktywiści, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.

Do wyłącznych kompetencji Rady Gminy należy:

- uchwalenie Programu Rewitalizacji dla Gminy Somianka na lata 2016-2023,
- opiniowanie, uchwalanie zmian i aktualizacji Programu, przedstawionych przez Wójta Gminy i wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań ważnych z punktu widzenia interesariuszy.

Do kompetencji Wójta Gminy należeć będzie:

- prowadzenie ogólnej koordynacji wdrażania PR i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań w nim ujętych, zgodnie z założonym udziałem gminy Somianka,

- podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji Programu, m.in. na podstawie wniosków z Urzędu Gminy, jak i wniosków innych jednostek gminnych, a także Partnerów społeczno-gospodarczych.

Zadania Urzędu Gminy będą obejmowały następujące elementy zarządzania Programem:

- przygotowanie i koordynowanie wdrażania projektów ujętych w PR,
- planowanie dalszych procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego Programu (tj. rok 2023),
- realizację Programu, w rozumieniu koordynowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych (np. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego), a także spójności Programu,
- organizację procesu upowszechnienia Programu i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, struktury partnerstwa publiczno-prywatnego),
- pozyskiwanie nowych Partnerów Programu,
- monitorowanie realizacji Programu,
- opracowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów Programu.

11. Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji

Harmonogram realizacji przedsięwzięć, przeprowadzanych w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Somianka na lata 2016-2023 przedstawia poniższa tabela.

Został on przygotowany na podstawie zgłoszonych przez wnioskodawców oczekiwanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Sprawna realizacja przedsięwzięć zależała będzie w dużej mierze od sukcesów w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych przez wnioskodawców.

Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne	TERMIN REALIZACJI
---------------------------------	-------------------

	2017				2018				2019				2020			
	kwartal															
	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>
I																
II																
III																
IV																
V																
VI																
VII																
VIII																
IX																
X																
XI																
XII																
XIII																
XIV																

12. Ramy finansowe Programu Rewitalizacji

Tabela 28. Ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie	Podmiot realizujący	Planowany koszt całkowity	Finansowanie z RPO Województwa Mazowieckiego	Środków własnych podmiotu realizującego	Środki prywatne	Inne
I	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka	45 600 zł	RPO WM – do 80%	budżet gminy – 10%	środki prywatne - 10%	inne – do 5%
II	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka/ Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Nasza Gmina Somianka”	60 000 zł	RPO WM – do 80%	budżet gminy – 10%,	środki prywatne – 10%	FSUSR – 600 zł do dziecka, inne – do 5%
III	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka	6 800 zł		budżet gminy- 36,37%,	środki prywatne do 5%	PROW 2014-2020 – 63,63%, inne- do 2%
IV	Gmina Somianka	400 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014-2020 – Działanie 4.2 – do 80%			PROW – 63,63%, WFOŚiGW – do 80%,
V	Gmina Somianka	1 350 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014-2020 – Działanie 6.2 – do 80%	budżet gminy – 20%		PROW 2014-2020 - 63,63%
VI	Gmina Somianka	400 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014-2020 – Działanie 4.2 – do 80%	budżet gminy – 20%		PROW, LGD – 63,63% WFOŚiGW- do 80%

VII	Gmina Somianka	700 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 5.3- 80%</i>	budżet gminy – 20%		
VIII	Gmina Somianka	300 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 9.2.1- do 80%</i>	budżet gminy – 20%		PROW – 63,63%,
IX	Gmina Somianka	150 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 4.2- do 80%</i>	budżet gminy – 20%		PROW, LGD – 63,63%, WFOŚiGW – do 80%,
X	Gmina Somianka / Stowarzyszenie Społeczno Kulturalne "Nasza Gmina Somianka"	450 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 9.2.1- do 80%</i>	budżet gminy – 20%		PROW, LGD - 63,63%
XI	Gmina Somianka	500 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 5.3- do 80%</i>	budżet gminy – 20%		PROW, LGD - 63,63%, WFOŚiGW – do 80%,
XII	Gmina Somianka	450 000,00 zł	RPO Mazowieckie 2014 - 2020 – <i>Działanie 6.2 – do 80%</i>	budżet gminy – 20%		PROW, LGD- 63,63%, Ministerstwo Sportu – do 60%,
XIII	Gminny Ośrodek Kultury	30 000 zł	RPO WM – do 80%	budżet gminy – 20%	środki prywatne do 5%	PROW 2014-2020 – 63,63%, dotacja z Urzędu Marszałkowskiego- 80%, inne - do 2%
XIV	Gminny Ośrodek Kultury / Gmina Somianka	46 000 zł		budżet gminy – 36,37%		PROW 2014-2020 - 63,63%, środki prywatne- do 5%, inne- do 2%

13. Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności Programu Rewitalizacji

Komplementarność jest jednym z aspektów Programu Rewitalizacji. Połączenia pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować mogą dużo lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem finansowania przeznaczanego na rewitalizację. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wymogiem koniecznym przy opracowywaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródłem finansowania.

13.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w Programu Rewitalizacji Gminy Somianka została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu dokładnej analizy istotnych problemów w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej oraz z uwzględnieniem uwag mieszkańców wnoszonych podczas konsultacji społecznych. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych (GUS, UG, GOPS w Somiance), jak i opinii społeczeństwa świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej, w ramach rewitalizacji, interwencji. Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odzwierciedlenie problemów i potrzeb rewitalizacyjnych wybranego obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć przyniesie pozytywne skutki nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również dla mieszkańców całej gminy Somianka, ponieważ mają one charakter komplementarny – projekty są wzajemnie powiązane ze względu na fakt realizacji w pierwszej kolejności działań o wymiarze infrastrukturalnym (np. przedsięwzięcie IV, VI, VIII, X), które stworzą niezbędną (z perspektywy celów rewitalizacji) przestrzeń dla rozwoju pozostałych przedsięwzięć wzmacniających tkankę społeczną. Część przedsięwzięć dotyczy działań podejmowanych dla

miejsce lub obiektów użyteczności publicznej (przedsięwzięcie V i XII). Z infrastruktury tej korzystać będą mogli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy. Ich realizacja przyczyni się do ograniczenia rozprzestrzeniania się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

13.2. Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa w PR została zapewniona na poziomie poszukiwania rozwiązań (projektów) prowadzących do ograniczenia problemów i zaspokojenia potrzeb, a następnie określenia harmonogramów ich realizacji. Zaplanowane projekty są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane z budową lub z remontem budynków użyteczności publicznej bądź termomodernizacją zakładają prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, edukacyjnym i aktywizującym mieszkańców).

W diagnozie wykazano, iż na obszarze rewitalizacji występuje nagromadzenie problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W związku z powyższym w ramach przeciwdziałania wspomnianym problemom w pierwszej kolejności skupiono się na działaniach skierowanych na ich zminimalizowanie.

Równocześnie zadania zostały przewidziane w taki sposób, aby jednocześnie przeciwdziałały problemom w różnych sferach. Działania rewitalizacyjne związane z budową nowych obiektów użyteczności publicznej (przedsięwzięcia V, X), remontem budynków (przedsięwzięcie VIII) lub ich termomodernizacją (przedsięwzięcie IV, VI i IX) posłużą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy, zwiększeniu ład przestrzennego, jak również będą miały pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego. Projekty rewitalizacyjne dotyczące odrestaurowania pałacu w Kręgach i remontu kompleksu dworskiego w Starym Mystkowcu przyczynią się do podniesienia walorów turystycznych gminy. W istotny sposób wpłyną również na promocję gminy.

W ramach Programu Rewitalizacji realizowane będą działania z zakresu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym oraz zapobiegania procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej poprzez działania zwiększające aktywność mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i osób starszych (przedsięwzięcia I-III). Dzięki

przedsięwzięciom tym możliwe będzie zmniejszenie sytuacji kryzysowej w sferze społecznej, na którą nacisk kładzie niniejszy dokument. Remont istniejącego budynku świetlicy środowiskowej w Kręgach (przedsięwzięcie VIII) i budowa nowej świetlicy w Jackowie Dolnym (przedsięwzięcie X) poszerzą ofertę kulturalną i edukacyjną zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i pozostałych grup mieszkańców. Pomimo iż projekty realizowane będą bezpośrednio na terenie podobszarów rewitalizacji, to ich oddziaływanie będzie zdecydowanie szersze. Ich oferta będzie skierowana do wszystkich mieszkańców gminy Somianka. Pozwoli to przeciwdziałać przenoszeniu się problemów społecznych i wykluczeniu społecznemu. W celu aktywizacji i integracji grup społecznych planowane jest prowadzenie warsztatów, szkoleń, imprez okolicznościowych i wydarzeń kulturalnych (przedsięwzięcie XII i XIII).

W ramach rewitalizacji gminy Somianka, planuje się również budowę boiska sportowego (przedsięwzięcie XII). Obiekt ten zlokalizowany będzie w miejscowości Stary Mystkówiec. W zdecydowany sposób wpłynie na wzrost integracji społecznej oraz poszerzy ofertę zajęć sportowych dla mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Planowane wydarzenia sportowe zaś będą doskonałą okazją do promocji gminy Somianka.

Dodatkowo w celu wykazania komplementarności karty proponowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawierają prognozowane rezultaty oraz informację na temat oddziaływania projektu w odniesieniu do pięciu sfer. Będzie to przeciwdziałało fragmentaryzacji zadań, a rewitalizacja uzyska kompleksowy charakter. Dla PR przyjęto ponadto zestawienie wskaźników, które pozwolą ocenić tempo oraz zakres realizacji całego programu – na poziomie produktu, rezultatu.

Ponadto zdefiniowane przedsięwzięcia ma charakter przekrojowy – realizują więcej niż jeden cel i dotyczą szeregu aspektów (społecznych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych). W poszczególnych tabelach zadań przedsięwzięć znajdują się one w wierszach „cel przedsięwzięcia” i „sfera oddziaływania przedsięwzięcia”.

Skuteczna komplementarność problemowa wiąże się również z koniecznością powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych obszarach, rezultatem czego jest lepsza koordynacja tematyczna i organizacyjna działań administracji.

Tabela 29. Charakter powiązań między przedsięwzięciami podstawowymi i uzupełniającymi

Przedsięwzięcie	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV
I	x													
II		x												
III			x											
IV				x										
V					x									
VI						x								
VII							x							
VIII								x						
IX									x					
X										x				
XI											x			
XII												x		
XIII													x	
XIV														x

Charakter powiązania:

Bardzo silne

Silne

Neutralne

13.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania, który został zaprojektowany na potrzeby implementacji PR, tym samym zapewniona zostanie współpraca i współdziałanie różnych podmiotów działających na rzecz realizacji Programu i poprawy stwierdzonej sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji. Za realizację Programu Rewitalizacji Gminy Somianka odpowiada Wójt Gminy, przy współpracy Rady Gminy, i Urzędu Gminy oraz Partnerów Programu (Gminnego Ośrodka Kultury, Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalne „Nasza Gmina Somianka”).

Wójt Gminy przyjmuje roczne sprawozdania z realizacji planowanych przedsięwzięć i koordynuje dalsze prace.

Rada Gminy Somianka odpowiada za uchwalanie Programu i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację Programu, opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań ważnych z punktu widzenia interesariuszy.

Urząd Gminy odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach Programu, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych Partnerów Programu, upowszechnianie zarówno samego Programu, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość. Tym samym koordynuje on włączenie nowych podmiotów i interesariuszy w proces rewitalizacji oraz wspiera Partnerów Programu, w realizację przez nich zadań, pomagając im poszukiwać funduszy na ich realizację.

Każdy potencjalny Partner Programu dzięki działaniom Urzędu Gminy ma zapewniony dostęp do informacji na temat realizacji założeń programu oraz ma szansę uczestniczyć w działaniach edukacyjno-szkoleniowych, w których dowie się w jaki sposób może zgłaszać i realizować zaproponowane przez siebie zadania.

Wdrażanie PR będzie się opierało na szeregu procedur uwzględniających m.in. prowadzeniu stosownych rejestrów, rozliczaniu rewitalizacji (monitoring i ewaluacja), sporządzaniu sprawozdań z postępów realizowanych działań uwzględnionych w PR.

13.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność projektów rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednich okresach programowania z celami, kierunkami działań oraz zaplanowanymi przedsięwzięciami określonymi w PR.

Gmina Somianka w poprzednim okresie programowania w ramach polityk spójności Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego w latach 2007-2013 realizowała projekt pn.: modernizacja nawierzchni zwirowej na asfaltową drogi gminnej relacji Ulasek-Wólka Somiankowska-Kręgi. Ponadto zrealizowano projekty dofinansowane z Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), którymi były: zagospodarowanie centrum miejscowości Wola Mystkowska wraz z budową chodnika i oświetlenia ulicznego, remont budynku Gminnego Ośrodka Kultury wraz z zagospodarowaniem centrum miejscowości i remont elewacji zewnętrznej budynku i adaptacja budynku w Wólce Somiankowskiej.

Realizacja wizji rewitalizacji, w odniesieniu do obszaru rewitalizacji odzwierciedla kontynuację działań rozpoczętych kilka lat temu. Dzięki włączeniu w proces rewitalizacji wyznaczonych podobszarów prowadzona rewitalizacja będzie oddziaływała na szerszy krąg odbiorców, przyczyniając się do ograniczania zjawisk kryzysowych w całej gminie Somianka m.in. poprzez realizację przedsięwzięć ujętych w niniejszym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.

13.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania PR została zapewniona poprzez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. W ramach poszczególnych przedsięwzięć wpisanych do PR, wykazano możliwe źródła finansowania, zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji, przewidziano możliwość wykorzystania następujących funduszy: publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS, w ramach RPO WM oraz publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury itd.). Przy pozyskaniu

środków finansowych na realizację ujętych w programie przedsięwzięć rewitalizacyjnych wyklucza się możliwość ich podwójnego finansowania.

Gmina Somianka w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. Jednakże, w trakcie trwania Programu, zakłada się również prowadzenie działań edukacyjnych dla różnych podmiotów z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. Mając to na uwadze, gmina w trakcie realizacji Programu, będzie starała pozyskać się Partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego poprzez współpracę z różnymi podmiotami.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne, realizowane na danym obszarze rewitalizacji, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji, są rozwiązaniem problemów danego terenu. Dzięki wzajemnym powiązaniom pomiędzy przedsięwzięciami, skutki widoczne będą na całym obszarze. Część z nich dotyczy obiektów użyteczności publicznej, przez co użytkować je będą mogli mieszkańcy zarówno całej gminy, jak i regionu. Ich realizacja będzie przeciwdziałać przenoszeniu problemów na inne części miasta oraz negatywnym zmianom w strukturach społeczeństwa jak na przykład segregacja społeczna, czy wykluczenie.

14. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Elementem tworzenia Programu Rewitalizacji jest zapewnienie komplementarności pomiędzy dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy, która podniesie efektywność podejmowanych działań oraz prawdopodobieństwo realizacji inwestycji. Program Rewitalizacji Gminy Somianka jest spójny z kierunkami i celami rozwoju gminy zawartymi w dokumentach:

- Strategia Rozwoju Gminy Somianka na lata 2015-2025
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Somianka na lata 2008-2013
- Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego Gminy Somianka

W tabeli poniżej zaprezentowane powiązanie celów strategicznych Programu Rewitalizacji z celami i priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego, jakie wyznaczono w różnorodnych dokumentach strategicznych oraz planistycznych przyjętych na szczeblu lokalnym.

Tabela 30. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

CELE PROGRAMU REWITALIZACJI	
<p>CEL GŁÓWNY Poprawa warunków życia mieszkańców gminy poprzez działania sprzyjające rozwojowi społecznemu i zawodowemu oraz wzmacniające więzi społeczne.</p>	
<p>CEL REWITALIZACJI 1. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 2. Poprawa stanu technicznego budynków i przestrzeni do życia mieszkańców</p>
<p>Strategia Rozwoju Gminy Somianka na lata 2015-2025 <i>[część III. rozdział 6. Cele strategiczne i operacyjne]</i></p>	
<p>Cel strategiczny 1: Wysoki standard życia mieszkańców Gminy Somianka <u>Cel operacyjny 3)</u> Zapewnienie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego na terenie Gminy poprzez stworzenie odpowiedniej oferty i bazy sportowo-rekreacyjnej oraz kulturalnej.</p>	<p>Cel strategiczny 1: Wysoki standard życia mieszkańców Gminy Somianka <u>Cel operacyjny 4)</u> Systematyczne dostosowywanie infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców.</p>
	<p>Cel strategiczny 3: Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie środowiska naturalnego w celu rozwoju potencjału gminy <u>Cel operacyjny 1)</u> Realizacja założeń gospodarki niskoemisyjnej <u>Cel operacyjny 3)</u> Rozwijanie usług i turystyki na terenie gminy</p>
<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Somianka na lata 2008 – 2013 <i>[rozdział 3.1. Cele strategiczne; rozdział 3.2. Cele operacyjne]</i></p>	
<p>Cel strategiczny II Przeciwdziałanie bezrobociu oraz łagodzenie jego skutków <u>Cel operacyjny 3.</u> Podniesienie poziomu aktywności społeczno-zawodowej osób bezrobotnych</p>	

<p>Cel strategiczny III Przeciwdziałanie wykluczeniu osób starych, chorych, niepełnosprawnych</p> <p><u>Cel operacyjny 3.</u> Ograniczenie procesu marginalizacji problemów ludzi starych, chorych, niepełnosprawnych</p> <p><u>Cel operacyjny 4.</u> Poszerzenie zakresu aktywności osób starych, chorych, niepełnosprawnych</p>	
<p>Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego Gminy Somianka <i>[część B. rozdział I. Cele rozwoju Gmin]</i></p>	
<p>Cel społeczny ukierunkowany na prawidłowe kształtowanie struktury przestrzeni jednostek osadniczych i terenów otwartych, decydującej o warunkach zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku mieszkańców.</p>	
	<p>Cele przestrzenne polegające na wprowadzeniu ładu w zabudowie.</p>

15. Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – partycypacja społeczna

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują na potrzebę uwzględniania partycypacji społecznej na czterech etapach: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania. W niniejszym opracowaniu uwzględniono partycypację społeczną na wszystkich wymaganych etapach rewitalizacji.

Na etapie diagnozowania prowadzone były prace analityczne oraz konsultacje z mieszkańcami gminy (interesariuszami rewitalizacji). Udział mieszkańców, dotyczył w pierwszej kolejności problematyki związanej z właściwym wytyczeniem obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji i obejmował następujące formy:

- spotkanie informacyjne z mieszkańcami w Urzędzie Gminy Somianka 19 lipca 2016 r. poświęcone tematyce rewitalizacji, dyskusji na temat problemów występujących w gminie oraz debacie na temat obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- zbieranie uwag ustnych podczas spotkania,
- zbieranie uwag i propozycji przedsięwzięć inwestycyjnych lub społecznych drogą korespondencyjną i drogą elektroniczną,
- badanie ankietowe mieszkańców, dotyczące wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz identyfikacji problemów w poszczególnych sferach w gminie.

W ramach wyżej wymienionych form partycypacji konsultowane były kwestie, które zadecydowały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Somianka. Zgłoszone w toku działań konsultacyjnych uwagi i opinie zostały uwzględnione. Szczegółowe wyniki ankietyzacji zostały zamieszczone w podrozdziale 3. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców.

Na etapie programowania Programu Rewitalizacji istotnym mechanizmem włączenia interesariuszy rewitalizacji była możliwość wniesienia własnej propozycji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Prowadzono nabór „fiszek projektowych” poprzez formularze: udostępnione na stronie internetowej gminy, przekazane na spotkaniach z mieszkańcami oraz wysyłane drogą pocztową i drogą elektroniczną do parafii i organizacji pozarządowych działających w gminie. Ponadto powstający dokument był konsultowany z przedstawicielami Urzędu Gminy Somianka, z Radą Gminy oraz z mieszkańcami gminy i interesariuszami rewitalizacji. Przeprowadzone zostały konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Gminy Somianka na lata 2016-2023, polegające na spotkaniu z mieszkańcami, które odbyło się w Urzędzie Gminy Somianka 26 sierpnia 2016 r. Zastosowano następujące formy włączenia mieszkańców:

- zbieranie wypełnionych fiszek projektowych,
- zbieranie uwag ustnych podczas spotkania,
- zbieranie uwag i wniosków drogą korespondencyjną i drogą elektroniczną odnoszących się do projektu Programu Rewitalizacji.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji będzie miało charakter partycypacyjny ze względu na fakt, iż część planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez podmioty społeczne (m.in. Gminny Ośrodek Kultury), które miały możliwość zgłoszenia projektów. Wszelkie uwagi zgłaszane przez Partnerów rewitalizacji, a także mieszkańców gminy przysłużą się lepszej organizacji systemu wdrażania rewitalizacji. Włączanie mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces wdrażania i zarządzania Programu będzie zapewnione poprzez:

- realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez sektor społeczny i/lub gospodarczy,
- organizację konsultacji społecznych, w formie spotkań, w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania Programu,
- prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej o prowadzonych przedsięwzięciach oraz efektach podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia nowego zadania do Programu Rewitalizacji dla Gminy Somianka . Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję nowego przedsięwzięcia, opisanego zgodnie z kartą projektu Programu Rewitalizacji może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku,
- propozycje działań zbierane będą raz w roku i muszą zostać złożone do Urzędu Gminy, do pracowników zajmujących się sprawami rewitalizacji w wyznaczonym terminie,
- po upływie tego terminu Urząd Gminy opiniuje zebrane propozycje zadań rewitalizacyjnych dla danego obszaru oraz zgłasza własne zadania,
- na kolejnej sesji Rady Gminy przedstawione zostaną zatwierdzone przedsięwzięcia i poddane pod głosowanie Rady Gminy.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Programie Rewitalizacji dla Gminy Somianka. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję zmian do Programu wraz z uzasadnieniem może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku,

- propozycje zmian zbierane będą raz w roku i muszą zostać złożone do Urzędu Gminy, do pracowników zajmujących się sprawami rewitalizacji w wyznaczonym terminie,
- po upływie tego terminu Urząd Gminy opiniuje zebrane propozycje zmian dotyczących Programu Rewitalizacji,
- na kolejnej sesji Rady Gminy przedstawione zostaną propozycje zatwierdzonych zmian i poddane pod głosowanie Rady Gminy.

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także na etapie monitorowania Programu Rewitalizacji. Ocena Programu powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych obszaru rewitalizacji, opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia aktywny udział mieszkańców w szerokich konsultacjach społecznych. Formy i narzędzia aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Programu Rewitalizacji wykorzystane na końcowym etapie to:

- badania sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji,
- ankietyzacja dotycząca ponownej identyfikacji problemów w gminie,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania zmian przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji,
- spotkania z mieszkańcami połączone z prezentacją efektów rewitalizacji, spacerów rewitalizacyjnych,
- warsztaty z mieszkańcami.

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania.

16. Monitorowanie i ocena Programu Rewitalizacji

Stosowanie systemu monitorowania etapów realizacji procesu rewitalizacji jest niezbędne, aby został on odpowiednio przeprowadzany. Nadzór polegać będzie na gromadzeniu i analizowaniu informacji o realizacji przyjętych projektów. Analiza zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych pozwoli, w przypadku wystąpienia takiej konieczności, na wczesne wykrycie niezgodności, a także pozwoli na zapobiegnięcie możliwych do rozpoznania komplikacji.

Poszczególne przedsięwzięcia będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialni za to będą pracownicy Urzędu Gminy, zajmujący się sprawami rewitalizacji. Dokonywać oni będą ewaluacji poszczególnych przedsięwzięć, a także corocznej ewaluacji realizacji założeń Programu Rewitalizacji w postaci sprawozdań końcowo-rocznych, opartych na wypełnionej karcie oceny realizacji przedsięwzięcia, wypełnianej przez podmiot realizujący przedsięwzięcie. Coroczna ocena realizacji programu będzie podlegać ogłoszeniu na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Somianka.

W przypadku stwierdzenia, że Program wymaga zmiany Wójt Gminy wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę dołączając opinię pracowników Urzędu Gminy zajmujący się sprawami rewitalizacji.

Na etapie ewaluacji zastosowane zostaną mechanizmy włączenia interesariuszy, takie jak: działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji Programu i jego wynikach (np. na stronie internetowej, w Biuletynie Informacji Publicznej), a także spotkania informacyjne i debaty. W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu Rewitalizacji, a szczególności:

- Rada Gminy,
- Wójt Gminy Somianka,
- Beneficjenci Programu.

Na poziomie monitorowania Programu Rewitalizacji głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników i celów rewitalizacji będzie Rada Gminy i Wójt Gminy.

Jednym z celów prowadzenia monitoringu PR jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania pomocy – na poziomie pojedynczego projektu, jak i

całego Programu. Zgodnie z zasadami w zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy.

Monitoring rzeczowy dostarcza informacji, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiającą ocenę jego wykonania w odniesieniu do przyjętych celów. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań, w podziale na dwie kategorie wskaźników:

- wskaźniki produktu, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych,
- wskaźniki rezultatu, odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia Programu, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych.

Powyższe wskaźniki zostały wskazane w tabelach danego przedsięwzięcia (podrozdział 8. i podrozdział 9.). Poszczególne przedsięwzięcia będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Ewaluacja ta uwzględniała będzie następujące kryteria oceny:

Tabela 31 . Karta oceny realizacji przedsięwzięcia

Ocena przedsięwzięcia	Tak	Nie
Trafność – czy cele podjętych działań były zgodne ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami?		
Skuteczność – czy efekt, który osiągnięto jest tym, który planowano osiągnąć?		
Użyteczność – czy podjęte działania spełniły oczekiwania adresatów		
Trwałość – czy osiągnięte efekty przedsięwzięcia mają trwały charakter		
Wskaźniki – czy uzyskano planowane wskaźniki rewitalizacji:		
<ul style="list-style-type: none"> • czy planowane wskaźniki korelują ze stwierdzonymi problemami na obszarze rewitalizacji 		
<ul style="list-style-type: none"> • czy uzyskano planowane produkty danego przedsięwzięcia 		
<ul style="list-style-type: none"> • czy uzyskano planowane rezultaty danego przedsięwzięcia 		

<ul style="list-style-type: none"> • czy planowane wskaźniki odzwierciedlają poprawę stwierdzonej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji 		
--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji Programu i stanowi podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków. Powinien odbywać się w oparciu o sprawozdania – okresowe, roczne oraz końcowe. Dane zawarte w tych sprawozdaniach obejmować powinny wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), z wyszczególnieniem:

- wkładu wspólnotowego: ogółem oraz pozyskanych środków z EFRR/EFS,
- krajowego wkładu publicznego: ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne),
- środków z pożyczek na prefinansowanie,
- środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- środków prywatnych,
- innych środków.

Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać następujące dane:

- informacje ogólne,
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub Programu:
  - na poziomie Programu: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w Programie wskaźników monitorujących,
  - na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników,

- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków, prognozę przebiegu realizacji Programu lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych,
- informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji,
- informacje na temat sprawności systemu realizacji,
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Wskaźniki monitorowania podzielono na kategorie: produktu i rezultatu. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest uzależniona od kategorii wskaźnika. Bazowym okresem, wobec którego porównywane są zmiany wskaźników będzie rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie Programu. Źródłem pozyskiwania danych będą: protokoły odbioru, raporty podmiotów realizujących lub przeprowadzone analizy.

Tabela 32. Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie	Wskaźnik	Wartość oczekiwana	Źródło pozyskiwania danych	Częstotliwość monitoringu
I	Liczba zorganizowanych wyjazdów integracyjnych	6 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba zorganizowanych zajęć umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego	4 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w wyjazdach	300 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w zajęciach	80 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
II	Liczba zorganizowanych wyjazdów	7 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie

	Liczba zorganizowanych zajęć umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego	3 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w wyjazdach	7 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w zajęciach	3 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
III	Liczba zorganizowanych szkoleń	8 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	35 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
IV	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	3 160 m ²	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	5%	Audyt energetyczny	Po zakończeniu projektu
V	Liczba obiektów poddanych działaniom rewitalizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	6 900 m ²	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystająca z targowiska	500 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie po zakończeniu projektu
VI	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	1,5 ha	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	15%	Audyt energetyczny	Po zakończeniu projektu

VII	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystających z obiektu po modernizacji	76 os./rok	Raport podmiotów realizujących	Corocznie po zakończeniu projektu
VIII	Liczba budynków poddanych działaniom rewitalizacyjnym	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	1,2 ha	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystająca ze świetlicy	150 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
IX	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	0,97 ha	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	25 %	Audyt energetyczny	Po zakończeniu projektu
X	Liczba budynków poddanych działaniom rewitalizacyjnym	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	3 027 m ²	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystająca ze świetlicy	150 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
XI	Liczba budynków poddanych działaniom termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystających z obiektu po modernizacji	150 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
XII	Liczba obiektów poddanych działaniom rewitalizacyjnym	1 szt.	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu

	Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	800 m ²	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Długość nowego ogrodzenia terenu	400 m	Protokół odbioru	Po zakończeniu projektu
	Liczba osób korzystająca z infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	150 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie po zakończeniu projektu
XIII	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych	4 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba zorganizowanych warsztatów i zajęć dodatkowych dla mieszkańców	8 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba zorganizowanych wydarzeń artystycznych	200 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych	500 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w warsztatach i zajęciach dodatkowych	10 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach artystycznych	200 os.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
XIV	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych	2 szt.	Raport podmiotów realizujących	Corocznie
	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach artystycznych	100 os. (bezpośrednio) – 1 000 os. (pośrednio)	Raport podmiotów realizujących	Corocznie

17. Ocena oddziaływania na środowisko Programu Rewitalizacji

Zgodnie z zasadami zawartymi w *Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie*

środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

W wyniku uzyskanych opinii odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Rewitalizacji dla Gminy Somianka na lata 2016-2023.

*Przewodniczący
Rady Gminy
Krzysztof Jan Rakowski*

IV. BIBLIOGRAFIA

- Dane Głównego Urzędu Statystycznego
- Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2011, Wydawnictwo PWN
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 r.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa mazowieckiego na lata 2016 – 2020
- Raport WIOŚ Warszawa - Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2014 roku
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Somianka na lata 2008 – 2013
- Strategia Rozwoju Gminy Somianka na lata 2015 – 2025
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy Somianka
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020
- www.imgw.pl/

- www.igipz.pan.pl
- www.obszary.natura2000.org.pl/
- www.geoserwis.gdos.gov.pl/
- www.crfop.gdos.gov.pl/
- www.somianka.pl
- www.mjwp.gios.gov.pl
- www.psh.gov.pl/
- www.maps.google.pl
- www.polskawliczbach.pl/gmina_Somianka

V. SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura przestrzenna w Gminie Somianka

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somianka

Tabela 3. Stan jakości powietrza – stacja w Legionowie

Tabela 4. Infrastruktura techniczna (GAZ, CO) na terenie gminy Somianka

Tabela 5. Sieć wodociągowa w gminie Somianka

Tabela 6. Sieć kanalizacyjna w gminie Somianka

Tabela 7. Działalność gospodarcza w sektorze publicznym i prywatnym gminy Somianka

Tabela 8. Finanse publiczne gminy Somianka

Tabela 9. Liczba osób zameldowanych w miejscowościach gminy Somianka

Tabela 10. Struktura demograficzna w gminie Somianka

Tabela 11. Średnie wyniki testów gimnazjalnych z gminy Somianka w 2014 r.

Tabela 12. Oferta turystyczna obiektów w gminie Somianka

Tabela 13. Turyści odwiedzający gminę Somianka

Tabela 13. Kultura fizyczna i sport w gminie Somianka w 2010 r.

Tabela 14. Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w gminie Somianka

Tabela 15. Pomoc społeczna w gminie Somianka

Tabela 16. Rynek pracy i bezrobocie w gminie Somianka

Tabela 17. Lista wskaźników wykorzystanych w analizie wskaźnikowej

Tabela 18. Wartości wskaźników dla gminy Somianka

- Tabela 19. Zestawienia wyników wskaźników – sfera społeczna
- Tabela 20. Zestawienia wyników wskaźników – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa
- Tabela 21. Zestawienia wyników wskaźników po normalizacji – sfera społeczna
- Tabela 22. Zestawienia wyników wskaźników po normalizacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa
- Tabela 23. Zestawienie syntetycznych wskaźników
- Tabela 24. Obszary objęte kryzysem
- Tabela 25. Charakterystyka obszarów zdegradowanych.
- Tabela 26. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych i społecznych
- Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Tabela 28. Ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Tabela 29. Charakter powiązań między przedsięwzięciami podstawowymi i uzupełniającymi
- Tabela 30. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.
- Tabela 31 . Karta oceny realizacji przedsięwzięcia
- Tabela 32. Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych

VI.SPIS WYKRESÓW

- Wykres 1. Struktura zasiewów w gminie Somianka w 2010 roku
- Wykres 2. Struktura hodowli w gospodarstwach rolnych w gminie Somianka w 2010 roku
- Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców gminy Somianka
- Wykres 4. Podział ludności gminy Somianka wg grup ekonomicznych
- Wykres 5. Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Somianka w 2014 r.
- Wykres 6. Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy Somianka w 2014 r.
- Wykres 7. Liczba uczniów w gimnazjach z terenu gminy Somianka w 2014 r.
- Wykres 8. Wykształcenie mieszkańców gminy Somianka
- Wykres 9. Wydarzenia kulturalne organizowane przez GOK oraz ich liczba
- Wykres 10. Liczba mieszkańców uczestnicząca w wydarzeniach kulturalnych
- Wykres 11. Stopa bezrobocia w gminie Somianka

Wykres 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Somianka w latach 2002 – 2014

Wykres 13. Atrakcyjność gminy wg osób ankietowanych

Wykres 14. Opinia ankietowanych dotycząca potrzeby rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego gminy Somianka

Wykres 15. Obszary, które wymagają rewitalizacji wg osób ankietowanych

Wykres 16. Opinia ankietowanych odnośnie obszarów zdegradowanych

Wykres 17. Opinia ankietowanych na temat problemów ekonomicznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Wykres 18. Opinia ankietowanych na temat problemów społecznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Wykres 19. Opinia ankietowanych na temat problemów związanych z jakością życia, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Wykres 20. Proponowane przedsięwzięcia i projekty inwestycyjny wg osób ankietowanych

Wykres 21. Proponowane przedsięwzięcia i projekty społeczne wg osób ankietowanych

VII. SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Mapa gminy Somianka

Rys. 2. Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Somianka

Rys.3. Mapa obszarów zdegradowanych w gminie Somianka.

Rys.4. Mapa obszarów rewitalizacji w gminie Somianka